

Załącznik nr 1/I
do Uchwały Nr XLI/527/2006
Sejmiku Województwa Małopolskiego
z dnia 30 stycznia 2006 r.

„MAŁOPOLSKA 2015”

**STRATEGIA ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
NA LATA 2007-2013**

Cz. I

Spis treści:

1. - WPROWADZENIE	3
Wstęp.....	3
Ocena dotychczasowej realizacji strategii rozwoju województwa.....	4
Organizacja i przebieg prac nad strategią.....	6
Udział partnerów społecznych w pracach nad strategią.....	8
2. SYTUACJA WYJŚCIOWA	16
Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Małopolski	16
Zasoby ludzkie	16
Gospodarka	19
Infrastruktura	21
Krakowski Obszar Metropolitalny	23
Usługi publiczne i poziom życia	23
Stan środowiska.....	26
Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe	28
Współpraca międzynarodowa.....	29
Zarządzanie publiczne	30
Pozycja konkurencyjna Małopolski	31
3. - STRATEGIA „MAŁOPOLSKA 2015”	37
Wizja	37
Wyzwania dla Małopolski	39
Podstawowe zasady i założenia strategii	42
Sposób postępowania	44
Odważna strategia	44
Trzy pola aktywności.....	45
Struktura strategii	46
Miara sukcesu strategii.....	49
Spis wykresów, rysunków i tabel	54

1. - WPROWADZENIE

WSTĘP

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem przygotowywanym przez samorząd województwa, określającym cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie regionu.

Obowiązek opracowania strategii został nałożony na województwa w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa¹, która stanowi również, że strategia województwa powinna uwzględniać następujące cele:

1. pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej,
2. pobudzanie aktywności gospodarczej,
3. podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa,
4. zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń,
5. kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Jak wynika ze wskazań ustawy podstawowa odpowiedzialność samorządu województwa koncentruje się na nowoczesnym rozwoju gospodarczym, szeroko rozumianej sferze kulturowej oraz zrównoważonym gospodarowaniu środowiskiem i przestrzenią.

Zgodnie z ustawą ostateczne uchwalenie strategii rozwoju województwa należy do wyłącznej właściwości sejmiku województwa. Po podjęciu przedmiotowej uchwały strategia jest przedkładana do wiadomości ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego i jako taka odgrywa także znaczącą rolę w prowadzeniu polityki rozwoju regionalnego państwa.

Z chwilą uchwalenia strategia staje się podstawowym i nadrzędnym dokumentem formułującym politykę rozwoju województwa z perspektywy regionalnej. W systemie zarządzania regionalnego pełni kluczową rolę:

- z jednej strony jako generalny plan postępowania regionalnych władz samorządowych na swoim terenie i narzędzie zarządzania tym procesem,
- z drugiej zaś strony jako dokument informacyjny i promocyjny oraz narzędzie komunikowania się i współpracy z regionalną społecznością.

Rolą strategii jest więc na etapie planistycznym wskazanie odpowiedzi na wyzwania stojące przed Małopolską, zaś na etapie realizacji możliwie efektywne jej udzielenie.

---

¹ Tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r., Nr 142 poz.1590 z późn. zm.

Strategia mówi generalnie o tym, co, jako społeczność regionalna, możemy i chcemy osiągnąć w perspektywie 10 lat – wobec takiej a nie innej sytuacji i pozycji regionu oraz wobec takich a nie innych aspiracji i oczekiwań regionalnych elit i szerokiej społeczności mieszkańców.

Strategia w tym ujęciu jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w regionie i reagowania na zmiany pojawiające się w otoczeniu. Ma ambicję wspomagać wszystkich aktorów regionalnych w odnalezieniu się w tej dynamicznej sytuacji.

OCENA DOTYCHCZASOWEJ REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

W dniu 28 sierpnia 2000 r. Sejmik Województwa Małopolskiego, na mocy uchwały Nr XXIII/250/2000, przyjął *Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2000-2006* (SRWM). Stała się ona podstawą planowania i programowania polityki rozwoju regionu do roku 2006. Określono w niej generalne kierunki, cele i priorytety tej polityki.

Poniższe uwagi dotyczące wykonania SRWM oparte są na raporcie z *realizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2000-2006*, który został przyjęty przez Zarząd Województwa Małopolskiego oraz Sejmik Województwa Małopolskiego w sierpniu 2004 r. Prezentowana ocena przedstawia poziom wykonania strategii w połowie okresu jej realizacji, przy dodatkowym uwzględnieniu danych wynikających z wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

W ramach czterech podstawowych pól strategii podjęto realizację zadań w obrębie 54 rozwiązań (69,2%). Nie realizowano natomiast zadań w obrębie 24 rozwiązań (30,7%).

Spośród zrealizowanych rozwiązań największą aktywność zanotowano w obrębie pola A opisanego celami strategicznymi:

- A.1. Elastyczny, łatwo dostosowujący się do zmian społeczno – gospodarczych system edukacji,
- A.2. Środowisko promujące przedsiębiorczość i aktywność obywateli,
- A.3. Spójne solidarne i bezpieczne społeczności,
- A.4. Silna rodzina i zdrowy styl życia,
- A.5. Sprawny i przyjazny pacjentowi system ochrony zdrowia.

Ponadto zadania realizowane były w obrębie rozwiązań opisanych celami strategicznymi:

- C.2. Konkurencyjne rynkowe rolnictwo,
- D.2. Sprawny system transportu wewnętrznego,
- E.3. Regionalny wspólny rynek informacji.

Charakterystycznym zjawiskiem zaobserwowanym w badanym okresie była słaba aktywność w obrębie rozwiązań odpowiadających trzem celom strategicznym:

- B.3. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej,
- D.3. Infrastruktura konieczna dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego,
- E.1. Rozwinięta sieć powiązań gospodarczych,

oraz stosunkowo niska aktywność w obrębie rozwiązań odpowiadających trzem celom strategicznym:

- C.4. – Rozwinięte przemysły „regionalnej szansy”,
- E.2. – Regionalny obieg kultury,
- B.4. – Kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Należy jednak podkreślić, że ze względu na sposób zbierania informacji na potrzeby raportu, bazujący w większości na danych finansowych, znacząca część działań, np. związanych z promocją i ochroną dziedzictwa kulturowego Małopolski, nie została ujęta w zestawieniach. Działania tego typu miały zazwyczaj charakter nieinwestycyjny i były wykonywane w toku rutynowej pracy administracji. Stąd w ujęciu projektowym, w porównaniu z innymi dziedzinami, wyniki przeglądu wskazały na niską aktywność w tych dziedzinach.

Zwraca uwagę wyraźny podział strategii na obszary „aktywne”, w obrębie których na poziomie rozwiązań występuje znaczna koncentracja realizowanych zadań oraz obszary „deficytu”, w ramach których (realizowano niewiele lub nie realizowano żadnych zadań).

Spośród 47 priorytetów strategii około $\frac{3}{4}$ zostało zakończonych lub jest w trakcie realizacji. Nie podjęto natomiast około $\frac{1}{4}$ zadań. Najwięcej zadań priorytetowych zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji znalazło się w obrębie celów strategicznych opisanych w polach: Mieszkańcy – postawy, kwalifikacje, aktywność oraz Pejzaż – środowisko i krajobraz. Jednocześnie najwięcej zadań priorytetowych, których nie podjęto, zawartych jest w polu: Gospodarstwo – kapitał, kreatywność, technologie. Z ogółu zadań priorytetowych zapisanych w strategii prawie 46% przypada na powyższe pole. Zadania nie podjęte w obrębie pozostałych pól rozkładają się w miarę równomiernie.

Na realizację strategii do końca czerwca 2004 r. poniesiono łącznie wydatki w wysokości 3 327,9 mln zł. Wysoka koncentracja nakładów (36,5%) została zanotowana w obrębie celu nadrzędnego A.-Lepiej wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy. W przypadku celów nadrzędnych B.-Wysoka jakość środowiska przyrodniczego i kulturowego (24,9%) oraz D.-Lepsza dostępność komunikacyjna całego regionu (24,6%), miał miejsce w miarę równomierny rozkład nakładów. Na realizację zadań w ramach celu C.-Trwały rozwój gospodarczy poniesiono znacznie niższe nakłady (13,8%). W przypadku celu nadrzędnego E.-Lepsza współpraca wewnątrzregionalna zanotowano bardzo niskie nakłady w stosunku do zadań realizowanych w obrębie pozostałych celów nadrzędnych (0,2%), jednakże należy równocześnie pamiętać, że działania zaplanowane w obrębie tego celu mają charakter nieinwestycyjny.

Ponadto, od II półrocza 2004 r. realizowany był Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. W tym kontekście można się spodziewać, że zadania wybierane do realizacji znacząco i pozytywnie wpłyną na poziom realizacji celów SRWM. W szczególności dotyczy to tych obszarów SRWM, w których aktywność była niższa do połowy roku 2004 r. Najlepszym przykładem są zadania z zakresu ochrony środowiska naturalnego (wdrażanie działań 1.2 i części działania 3.1. ZPORR) oraz rozwoju społeczeństwa informacyjnego (wdrażanie działania 1.5 ZPORR).

Reasumując, strategia na lata 2000-2006 jest realizowana na wszystkich polach i kontekstach, które zostały zapisane w dokumencie. Największą aktywność, zarówno pod względem liczby podjętych i przeprowadzonych przedsięwzięć, jak i nakładów finansowych, zanotowano w polu Mieszkańcy – postawy, kwalifikacje, aktywność, natomiast najmniejsze zaangażowanie odnotowano w polu Więzi – komunikacja i współpraca.

W toku realizacji strategii uwidoczniły się obszary, w których trudność skutecznego osiągnięcia celów jest relatywnie wyższa. Dotyczy to w szczególności przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem i promowaniem nowoczesnych technologii oraz budową sprawnego i

kooperatywnego systemu powiązań instytucjonalnych, w tym sieci współpracy biznesu i nauki. Te obszary wymagają większej uwagi, nakładu pracy i precyzyjnego planowania, a także nieco zmodyfikowanego podejścia.

Strategia Województwa Małopolskiego finansowana jest z różnych źródeł. W przypadku środków krajowych stwierdzono ciągłość nakładów i utrzymywanie tendencji w kolejnych latach. Natomiast ze względu na duże opóźnienia i różne harmonogramy wdrażania poszczególnych programów pomocowych można się spodziewać, że znacząca koncentracja wydatków nastąpi dopiero w latach 2005 – 2006 (ISPA, PHARE SSG, fundusze strukturalne).

ORGANIZACJA I PRZEBIEG PRAC NAD STRATEGIA

Prace nad strategią rozwoju dla Małopolski do 2015 roku zorganizowane zostały w ramach **projektu „Małopolska 2015”** i objęły trzy rodzaje przedsięwzięć:

1. prace eksperckie nad diagnozą i projektem strategii,
2. uspołecznianie strategii: warsztaty programowe i konsultacje społeczne,
3. działania upowszechnieniowe.

Prace prowadzone były metodą ekspercko-konsultacyjną z elementami partycypacji.

Projekt „Małopolska 2015” uruchomiony został w kwietniu 2004 r., jako wyodrębnione organizacyjnie przedsięwzięcie koordynowane przez Koordynatora Projektu i sekretariat umiejscowiony w Kancelarii Zarządu Województwa Małopolskiego.

Na wstępnym etapie prac w okresie od kwietnia do połowy lipca 2004 roku przygotowana i uzgodniona została koncepcja prac, a także zrealizowano pierwsze przedsięwzięcia upowszechnieniowe. Podstawowym założeniem w odniesieniu do procedury prac było przyjęcie, że strategia zostanie wypracowana przy szerokim udziale partnerów społecznych i samorządowych oraz w oparciu o cztery źródła wytycznych programowych do strategii tj.: wyniki debaty publicznej nad celami rozwojowymi, ramy krajowej i unijnej polityki rozwoju, wyniki dyskusji i opracowań eksperckich oraz własną wizję polityki rozwoju województwa.

Od kwietnia 2004 r. pod kierunkiem Marszałka Województwa oraz – w jego zastępstwie – Koordynatora Projektu, działał Zespół Programujący (później zmienił nazwę na Zespół Przygotowawczy), który pełnił funkcje koordynacyjne. W kwietniu i lipcu 2004 r. odbyły się dwie pierwsze regionalne konferencje programowe „Małopolska 2015”, które inicjowały publiczną dyskusję nad celami rozwoju Małopolski w perspektywie 10 lat.

W lipcu 2004 r. Sejmik Województwa Małopolskiego podjął ***Uchwałę nr XXII/310/04 z dnia 26 lipca 2004 roku w sprawie określenia harmonogramu, zasad i trybu opracowania Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007 – 2013***, stanowiącą podstawę prawną do podjęcia prac nad "Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013", „traktując ją jako syntetyczny dokument, ujmujący całość spraw związanych z kształtowaniem przyszłości województwa”. (Uchwała ta stworzyła podstawę do rozpoczęcia właściwych prac nad dokumentem strategii.) We wrześniu 2004 r. zarządzeniem Marszałka powołanych zostało sześć Zespołów Roboczych, których zadaniem było wypracowanie wytycznych do zlecenia eksperckich diagnoz stanu, a następnie też do roboczej wersji strategii. Przewodniczącymi Zespołów byli członkowie Zarządu Województwa, wspomagani przez wiceprzewodniczących powołanych z grona kadry dyrektorskiej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Równolegle do prac Zespołów Roboczych na początku listopada 2004 r. rozpoczęła się pierwsza edycja uspołecznienia strategii – warsztaty powiatowe, których głównym celem było poznanie priorytetów rozwojowych liderów lokalnych, a jednocześnie zmobilizowanie lokalnych środowisk do dyskusji na temat celów rozwojowych swojego obszaru w kontekście rozwoju całego województwa. Dodatkowo w Krakowie zorganizowana została konferencja konsultacyjna z przedstawicielami środowiska małopolskich organizacji pozarządowych.

Cykl spotkań powiatowych zakończył się w marcu 2005 r. Wtedy też wykrystalizowała się propozycja docelowej struktury strategii wraz z zarysem jej celów, obszarów i kierunków postępowania. W kolejnym kroku zmieniona została liczba i skład Zespołów Roboczych, tak aby umożliwić jednolitą strukturę prac nad tekstem projektu. Równolegle przygotowywane były przez zewnętrznych wykonawców pod kierunkiem Zespołów Roboczych opracowania diagnostyczne.

W drugim kwartale 2005 r. zrealizowane zostały kolejne dwa projekty w ramach uspołeczniania strategii: „Młoda Małopolska” i „Obywatelska Małopolska”, adresowane do młodzieży oraz sektora obywatelskiego. W połowie 2005 r. wszystkie zebrane i wypracowane do tego czasu materiały własne, eksperckie oraz pochodzące z konsultacji zostały przekazane wiceprzewodniczącym Zespołów Roboczych, w celu wypracowania na ich podstawie propozycji zapisów strategii.

Pierwszy projekt strategii został przedstawiony we wrześniu 2005 r. Po przyjęciu dokumentu przez Zarząd Województwa, został on zaprezentowany radnym województwa na sesji Sejmiku Województwa pod koniec września 2005 r. W październiku odbyły się dwudniowe wyjazdowe warsztaty radnych z udziałem członków Zarządu Województwa, Zespołu Przygotowawczego i Zespołów Roboczych, podczas których dyskutowano nad projektem strategii, a także potencjalny podział środków na jej realizację i propozycje przedsięwzięć priorytetowych. W listopadzie projektem strategii zajmowały się Komisje Sejmiku. Projekt strategii został także rozesłany w ilości ok.1000 egz. do konsultacji partnerom społecznym oraz poddany ocenie ex-ante.

W grudniu 2005 r. Zarząd Województwa zaakceptował główne kierunki uzupełnień projektu dokumentu – wynikające z dyskusji z radnymi, oceny ex-ante, opinii uzyskanych od partnerów w trakcie konsultowania projektu, a także będące wynikiem autopoprawek i dyskusji w gronie zespołów zadaniowych. Na początku stycznia 2006 r. Zarząd Województwa przyjął poprawiony projekt dokumentu strategii, który w tym samym miesiącu przedstawiony został po raz kolejny radnym. Ostatecznie na sesji 30 stycznia 2006 r. Sejmik Województwa Małopolskiego podjął Uchwałę Nr XLI/527/2006 w sprawie przyjęcia strategii rozwoju województwa małopolskiego na lata 2007-2013.

Kształtując i realizując projekt „Małopolska 2015” starano się w możliwie największym stopniu zachować:

- **zasadę równości dostępu do informacji** wszystkich podmiotów zainteresowanych – stąd materiały robocze, ekspertyzy, raporty z konsultacji, materiały konferencyjne i projekty dokumentów były na bieżąco publikowane na stronie internetowej projektu, a także szeroko kolportowane;
- **zasadę zrównoważenia przestrzennego i tematycznego** prac nad projektem - stąd m.in. diagnozowanie stanu województwa i konsultacje w układzie powiatowym, spotkania i konsultacje środowiskowe, różnicowanie składu zespołów zadaniowych;
- **zasadę równości szans udziału w procesie** kształtowania strategii zarówno w rozumieniu równości szans kobiet i mężczyzn, jak i równości szans przedstawicieli różnych trzech sektorów społeczeństwa – stąd na ile to było możliwe zrównoważone kształtowanie składów zespołów zadaniowych oraz grup konsultacyjnych.

Szczegółowe kalendarium prac oraz podział zadań i skład podmiotów zaangażowanych w prace nad projektem strategii (Koordynator, Zespół Przygotowawczy, Zespoły Robocze) udokumentowane zostały w załączniku do strategii.

UDZIAŁ PARTNERÓW SPOŁECZNYCH W PRACACH NAD STRATEGIA

Zgodnie z ustawą o samorządzie województwa przy formułowaniu strategii rozwoju samorząd województwa współpracuje z różnymi podmiotami, przy czym spośród możliwych partnerów społecznych i gospodarczych ustawa wskazuje w szczególności na jednostki samorządu lokalnego, samorząd gospodarczy i zawodowy, organizacje pozarządowe oraz szkoły wyższe i jednostki naukowo-badawcze.

W Małopolsce swoisty styl uzgadniania polityki rozwoju w otwartej debacie publicznej ma swoją tradycję. Jeszcze w latach dziewięćdziesiątych gminy z terenu obecnego województwa małopolskiego były w gronie pierwszych samorządów lokalnych decydujących się na uspołecznianie prac nad strategiami i programami rozwoju, zaś przygotowana w 2000 r. pierwsza strategia rozwoju województwa powstała w procesie bardzo szerokich konsultacji.

Dziś jeszcze lepiej rozumiemy, że opinie kształtują się w sytuacjach grupowych, nowe idee tworzą dzięki wymianie informacji, a wyrażane przez partnerów społecznych i gospodarczych aspiracje rozwojowe są istotną wytyczną dla podejmowanych strategicznych decyzji. Stąd prace nad strategią „Małopolska 2015” prowadzone były w taki sposób, aby zainteresowane osoby i środowiska mogły wziąć udział w dyskusji i wypowiedzieć się na temat celów rozwojowych województwa w ramach zróżnicowanych projektów konsultacyjnych:

- w ramach tzw. warsztatów powiatowych – przeprowadzono zorganizowane konsultacje z liderami środowisk lokalnych z terenów poszczególnych powiatów Małopolski, głównym tematem spotkań były lokalne potrzeby i aspiracje rozwojowe;
- w ramach cyklu tzw. konferencji regionalnych – przedstawiane były i poddawane dyskusji istotne dla przyszłego rozwoju Małopolski zagadnienia odnoszące się do zewnętrznego kontekstu, zewnętrznych uwarunkowań regionalnej strategii rozwoju;
- w ramach projektu „Młoda Małopolska” – przeprowadzono konsultacje w środowisku młodzieży ponadgimnazjalnej; projekt miał zachęcić młodych uczestników do zaprezentowania własnej wizji Małopolski 2015 r. jako regionu nowoczesnego i sprzyjającego indywidualnemu rozwojowi mieszkańców; w ramach konkursu nadesłano 127 prac z 25 szkół w 17 powiatach (najwięcej z Krakowa i Tarnowa oraz powiatów myślenickiego i nowotarskiego);
- w ramach projektu „Obywatelska Małopolska” - szansę na zorganizowaną wypowiedź na temat priorytetów rozwojowych miało środowisko organizacji trzeciego sektora; członkowie organizacji pozarządowych wypełniali na organizowanych z własnej inicjatywy otwartych spotkaniach ankiety dotyczące potrzeb rozwojowych Małopolski; do udziału zgłosiło się 21 organizacji, z których 17 sformułowało opinie – rekomendacje do projektu strategii i nadesłało łącznie 539 ankiet; najliczniej reprezentowane były organizacje zajmujące się pomocą społeczną (6), natomiast zgłosiły się zaledwie 2 organizacje zajmujące się statutowo rozwojem gospodarczym; najbardziej aktywnym stowarzyszeniem w tej części konsultacji okazało się Stowarzyszenie „Wiosna” w Krakowie (127 ankiet) oraz Stowarzyszenie „U Siemachy” w Krakowie (74 ankiety) i Centrum Radosna Nowina w Liszczach (64 ankiety).

We wszystkich formach konsultacji uczestniczyło aktywnie i bezpośrednio blisko 1 300 osób.

Najwięcej konkretnych wytycznych programowych sformułowanych zostało przez liderów środowisk lokalnych, którzy w trakcie warsztatów powiatowych wypowiedzieli się na temat najważniejszych dla rozwoju Małopolski spraw – widzianych z ich perspektywy.

Warsztaty odbyły się w każdym powiecie i miastach na prawach powiatu – w dniach od 3 listopada 2004 r. do 29 marca 2005 r. – z wyjątkiem miasta Krakowa. Z kolei przedstawiciele środowiska krakowskiego uczestniczyli w pracach zespołów roboczych pracujących bezpośrednio przy formułowaniu projektu strategii.

Nadrzędnym celem warsztatów powiatowych było **wypracowanie wytycznych do nowej strategii rozwoju województwa** poprzez:

- obustronne **podsumowanie realizacji obecnej strategii** rozwoju województwa w zakresie przedsięwzięć realizowanych na terenie powiatu i w kontekście lokalnych interesów rozwojowych,
- **dyskusję nad sprawami najważniejszymi** dla rozwoju powiatu, na tle aktualnej oceny pozycji rozwojowej powiatu (sprawy te rozumiane były szeroko, jako zagadnienia ważne dla rozwoju wspólnoty powiatowej, takie jak najważniejsze bariery jej rozwoju, najdotkliwiej odczuwane deficyty rozwojowe, najważniejsze potrzeby, ważne interesy i realne szanse rozwojowe).

Listę zaproszonych gości proponował starosta. Uzgodniono, iż w tej grupie musieli się znaleźć przedstawiciele: jednostek samorządu lokalnego, firm funkcjonujących na obszarze powiatu i jednostek otoczenia biznesu oraz organizacji pozarządowych.

W świetle wyników warsztatów powiatowych dominującym zagadnieniem, w opinii grupy lokalnych liderów, jest **rozwój i poprawa jakości powiązań komunikacyjnych w regionie – przede wszystkim powiązań drogowych**. Zagadnienie to było dyskutowane i zgłaszane w trakcie wszystkich spotkań. Rozkład postulowanych najsilniej inwestycji drogowych i kolejowych przedstawiony jest na schemacie.

Drugą najsilniej popieraną dziedziną potencjalnego wsparcia w ramach nowej strategii jest **rozwój gospodarczy – przedsięwzięcia służące rozwojowi stref inwestycyjnych oraz przedsiębiorczości na obszarze całego województwa**.

Rysunek 1. Najważniejsze sprawy wskazane w trakcie powiatowych konsultacji strategii.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

Najważniejsze "sprawy" wskazane podczas warsztatów powiatowych

LEGENDA:

SPRAWY WSKAZANE PODCZAS WARSZTATÓW POWIATOWYCH

- Turystyka
- Przedsiębiorczość
- Rozwój stref inwestycyjnych
- Gospodarka wodno-ściekowa
- P** Prawo górskie
- R** Rolnictwo
- S** Szpitale
- Beskidzka Droga Integracyjna
- Drogi - budowa lub modernizacja
- Kolej - nowe trasy

Tabela 1. Zestawienie najważniejszych dla rozwoju Małopolski spraw wskazanych podczas warsztatów powiatowych – Małopolska 2015

Powiat	Sprawa najważniejsza (pozycja 1 w rankingu)	Sprawa wskazana jako druga co do ważności (pozycja 2 w rankingu)
Bocheński	Budowa połączeń zjazdu z autostrady z drogą krajową nr E4 i drogą wojewódzką Zielona – Limanowa.	Rozbudowa i dofinansowanie szpitala (doposażenie i ukończenie inwestycji).
Brzeski	Budowa ciągu komunikacyjnego Koszyce-Brzesko wraz z węzłem autostradowym w Brzesku oraz przebudowa drogi Brzesko-Nowy Sącz do granicy ze Słowacją oraz budowa autostrady.	Budowa alternatywnego ciągu komunikacyjnego dróg powiatowych od Woli Przemysłowej przez Borzęcin, Dębno, Gnojnik, Czchów, Iwkową oraz modernizacja drogi wojewódzkiej Wieliczka – Biskupice Radcowskie.
Chrzanowski	Budowa obwodnic.	Rewitalizacja terenów przemysłowych Program rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.
Dąbrowski	Autostrada A4 i DK 73.	Koncepcja systemu: produkcji, przechowywania, transportu, zbytu, przetwórstwa w rolnictwie.
Gorlicki	1) Budowa autostrady, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej. 2) Rozwój turystyki przez zwiększenie środków na infrastrukturę turystyczną, ochronę architektoniczną krajobrazu historyczno-kulturowego. 3) Wpływ dostępności komunikacyjnej na wspólnotę regionalną (drogi Moszczenica – Tarnów, Wysowa – Krynica).	
Krakowski	Modernizacja dróg dojazdowych do Krakowa, w tym budowa drugiej nitki drogi 94.	Budowa północno – wschodniej obwodnicy Krakowa. Budowa obwodnic miast i miejscowości (Skawina, Zabierzów, Świątniki Górne, Słomniki, Ojcowski Park Narodowy).
Limanowski	Modernizacja drogi nr 28 i 965 Lubień – Mszana.	Kompleksowa modernizacja dróg.
Miechowski	Tworzenie nowych miejsc pracy w oparciu o kształcenie zawodowe, rozwój zakładów pracy i rozwój przedsiębiorczości.	Tworzenie lokalnych koalicji na rzecz rozwoju i integracji społecznej Opracowanie gminnych planów zagospodarowania przestrzennego. Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 783 w tym obejście Miechowa.
Myślenicki	Stworzenie spójnego programu rozwoju infrastruktury: przemysł – turystyka – rolnictwo.	Poprawa parametrów technicznych dróg wojewódzkich i powiatowych oraz połączeń komunikacyjnych (likwidacja „wąskich gardeł” tj. podjazdy, pobocza, skrzyżowania, chodniki oraz wzrost bezpieczeństwa).
Nowosądecki	Utworzenie szlaku drogowego stanowiącego element głównych szlaków transportowych kraju na kierunku Busko – Koszyce – Brzesko – Nowy Sącz – Muszynka z uwzględnieniem ogólnodostępnego przejścia granicznego w Muszynie oraz modernizacja drogi nr 28 (Wadowice – Przemyśl) – przeprowadzenie ruchu tranzytowego przez miasta z uwzględnieniem obwodnic Nowego i Starego Sącza.	Stworzenie warunków ekonomicznych dla realizacji programu gospodarki wodno – ściekowej w zlewni Dunajca.
Nowotarski	Dokończenie budowy szpitala w Nowym Targu.	Budowa dróg nr 7, 47, 969 (krajowa i wojewódzka) zsynchronizowana z modernizacją sieci PKP.
Nowy Sącz	Przebudowa drogi krajowej Brzesko –	Budowa szybkiej kolei Kraków – Podłęże –

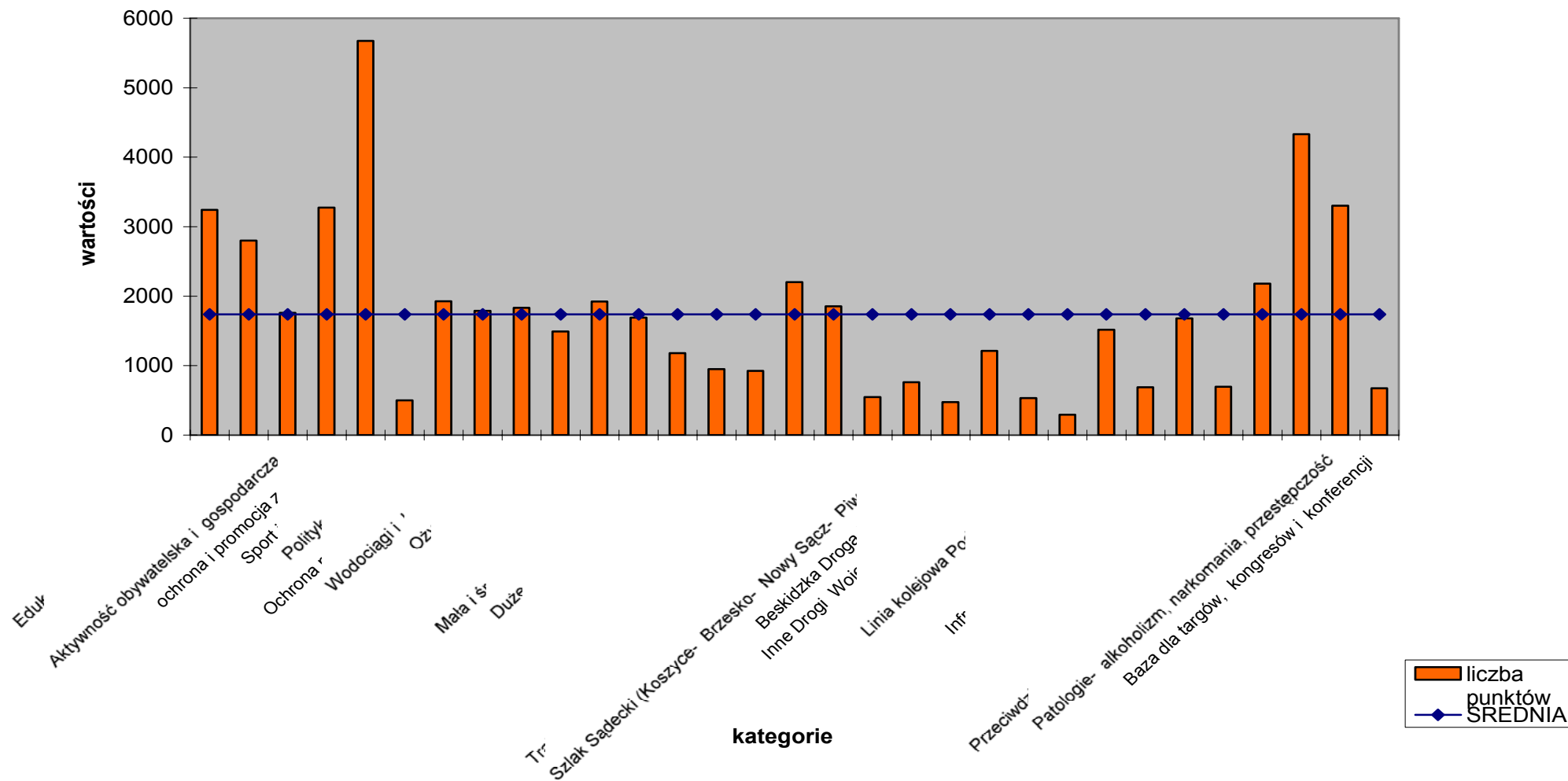
	granica państwa (Muszynka)	Piekielko – Nowy Sącz – Leluchów.
Olkuski	Modernizacja dróg regionalnych (powiatowych), budowa obwodnic miast (Bukowno, Olkusz, Wolbrom) i wiaduktów.	Rozwój infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
Oświęcimski	Utworzenie strefy ekonomicznej na terenach inwestycyjnych Brzeszcz, Chełmka, Oświęcimia i Zatora oraz parków przemysłowo – technologicznych.	Dolina Karpia. Budowa Drogi Współpracy Regionalnej oraz drogi S1.
Proszowicki	Modernizacja ciągu dróg Kraków – Kocmyrzów – Proszowice – Ostrów – Busko Zdrój stanowiących najważniejszy element łączący powiat proszowicki m. in. z aglomeracją krakowską oraz uzdrowiskiem Busko Zdrój.	Przekwalifikowanie drogi Proszowice – Koszyce z powiatowej na wojewódzką z jednoczesnym obniżeniem kategorii drogi wojewódzkiej Proszowice – Nowe Brzesko z wojewódzkiej na powiatową oraz modernizacja obu dróg.
Suski	Zakończenie budowy zbiornika „Świnna Poręba” z infrastrukturą towarzyszącą (kanalizacja i oczyszczalnie ścieków).	Zmniejszenie rzeczywistego bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy oraz lepszy dostęp do funduszy inwestycyjnych. Poprawa stanu dróg krajowych i wojewódzkich z budową obejść miast powiatu (Maków i Jordanów oraz Zembrzyce).
Tarnowski	Poprawa infrastruktury drogowej i komunikacyjnej: autostrada, droga nr 977 i 975, połączenie kolejowe z Buskiem.	Autostrada A4.
Tarnów	Budowa autostrady A4 wraz z połączeniami do istniejącej sieci dróg.	Przygotowanie nowych dużych terenów inwestycyjnych – scalanie i uzbrajanie w powiązaniu z istniejącą i przyszłą infrastrukturą komunikacyjną).
Tatrzański	„Modernizacja oraz poprawa infrastruktury komunikacyjnej w powiecie i regionie, w tym kontynuacja modernizacji drogi Kraków – Zakopane”.	Doprowadzenie do uchwalenia ustawy „Prawo Górskie”.
Wadowicki	Zakończenie budowy zbiornika „Świnna Poręba”.	Beskidzka Droga Integracyjna.
Wielicki	Dokończenie modernizacji drogi A4.	Zabezpieczenie Kopalni Soli.

W środowisku organizacji pozarządowych największą uwagę w trakcie konsultacji cieszyły się **zagadnienia społeczne: zdrowotne, edukacyjne i środowiskowe**. Najsilniejsze poparcie w tej grupie zyskują przedsięwzięcia ze sfery życia codziennego mieszkańców, w takich dziedzinach jak (w kolejności uzyskanego wsparcia):

- sport i wypoczynek,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, skutkom bezrobocia i biedy,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym – alkoholizmowi, narkomanii i przestępczości,
- ochrona i promocja zdrowia,
- edukacja podstawowa i średnia,
- szkoły wyższe i nauka.

Wykres 1. Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach organizacji pozarządowych.

ŚREDNIA PRYZNANYCH PUNKTÓW

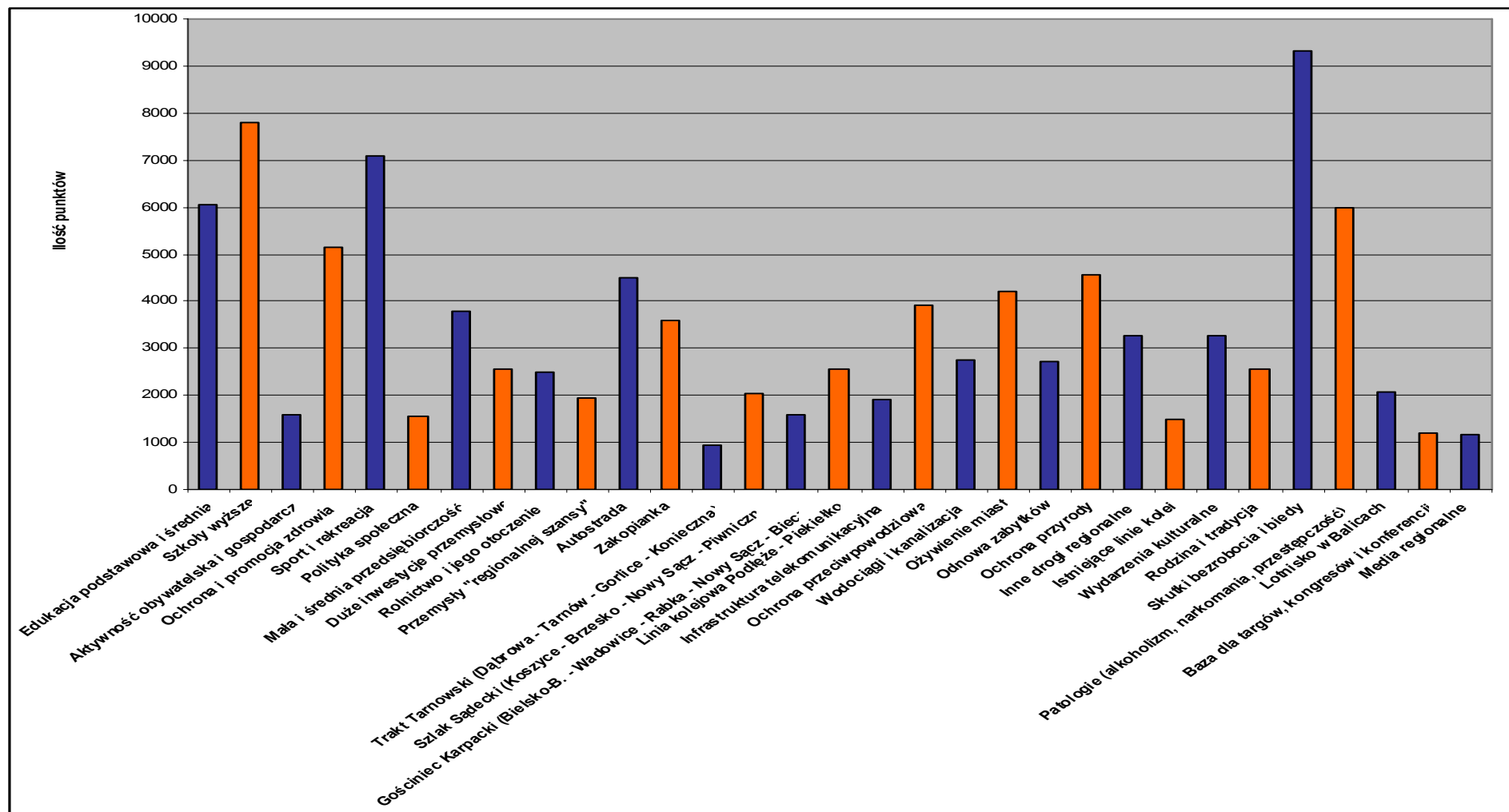

Również ponadprzeciętne poparcie w środowisku trzeciego sektora zyskują działania na rzecz rodziny i tradycji, ochrony przyrody i ochrony przeciwpowodziowej. Podobnie jak w trakcie innych projektów konsultacyjnych jako istotne dla rozwoju województwa wskazuje się też inwestycje drogowe: autostradę Kraków –Tarnów oraz drogę Kraków – Zakopane.

Z kolei zdaniem najmłodszych uczestników konsultacji – uczniów szkół ponadgimnazjalnych – realizując działania rozwojowe najwięcej uwagi poświęcić należy z jednej strony najbardziej dotkliwym problemom społecznym jak skutki bezrobocia i biedy oraz patologii społeczne, a z drugiej strony – bezpośrednio podstawom sukcesu młodego pokolenia w nowoczesnym społeczeństwie tj. kwestii edukacji i to na każdym poziomie, począwszy od szczebla szkoły podstawowej i średniej, aż po szkoły wyższe. Ważnym zagadnieniem w ocenie młodzieży okazały się także sport i rekreacja.

Wykres 2. Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

2. SYTUACJA WYJŚCIOWA

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ MAŁOPOLSKI²

Województwo Małopolskie, położone na południu Polski, zajmuje powierzchnię 15 190 km², co stanowi 4,8% powierzchni Polski i plasuje je na 12 miejscu w kraju. Małopolska jest równocześnie na 2 miejscu w Polsce (po województwie śląskim) pod względem gęstości zaludnienia, która wynosi tu 214 osób/km² (średnia krajowa – 122 osoby/km²). Małopolskę cechuje wyjątkowo wysoki poziom zaludnienia obszarów wiejskich – 121 osób/km² – pierwsze miejsce w kraju (średnia krajowa 50 osób/km²).

ZASOBY LUDZKIE

1. Województwo małopolskie zamieszkiwało 3 260,2 tys. osób. Stanowiło to 8,5% ludności kraju i plasowało województwo na 4 miejscu po województwie mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. W miastach mieszkało 1 621,6 tys. osób, co stanowiło 6,9% ludności miejskiej Polski. Wskaźnik urbanizacji wynosił 49,7% i był znacznie niższy od średniego dla kraju – 61,5%. Obszary wiejskie zamieszkiwało 1 638,6 tys. osób tj. 11,1% ludności wiejskiej Polski. Dawało to województwu drugie miejsce w kraju po województwie mazowieckim.
2. W 2004 r. zahamowany został spadek przyrostu naturalnego w województwie i po raz pierwszy od wielu lat zanotowano jego wzrost w stosunku do roku ubiegłego (o 18,6%), tj. o 0,6 tys. osób. W porównaniu do średniej krajowej ludność województwa małopolskiego odznaczała się relatywnie wysokim poziomem przyrostu naturalnego – wskaźnik 1,2 na 1000 mieszkańców jest znacznie wyższy od wskaźnika krajowego, który od 2002 r. przybrał wartości ujemne i w 2004 r. wynosił – 0,2‰.
3. Saldo migracji stałej na 1000 ludności, wynoszące +1,0‰, plasowało region na wysokim 2 miejscu w kraju – po województwie mazowieckim, uznawanym za region o dobrych perspektywach rozwojowych. Rozmieszczenie przestrzenne migracji jest jednak bardzo nierównomierne. Dodatkowo, wysokie saldo migracji występuje na obszarach wiejskich (głównie obszary podmiejskie Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza), gdzie w 2004 r. przybyło 4 993 osoby, tj. 3,00‰.
2. Ludność województwa małopolskiego cechuje się nieznacznie młodszą strukturą wieku od średniej dla kraju. Charakteryzuje ją wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym:

---

² Diagnozę oparto o dane statystyczne za rok 2004, jedynie w przypadku braku odpowiednich danych (np. wyniki Narodowego Spisu Powszechnego) zastosowano dane za lata wcześniejsze i wówczas w tekście podawana jest data uzyskania tych danych.

22,4% (kraj 21,2%), niższy w wieku produkcyjnym: 62,3% (kraj 63,5%) i taki sam w wieku poprodukcyjnym: 15,3%.

3. W porównaniu do struktury poziomu wykształcenia ludności kraju województwo małopolskie cechuje wyższy udział ludności z wykształceniem ponadpodstawowym – 1796,1 tys. osób, tj. 66,4% (kraj – 64,6%), w tym z wykształceniem wyższym – 272,9 tys. osób, tj. 10,1% (kraj – 9,9%), średnim – 1 434 tys. osób, tj. 53,0%, (kraj – 51,6), w tym szczególnie z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 679,2 tys. osób, tj. 25,1% (kraj – 23,2%). Poziom wykształcenia jest wyraźnie zależny od charakteru miejsca zamieszkania. Wśród mieszkańców miast wyższy jest udział ludności z wykształceniem wyższym – 15,5% (wieś – 4,2%), policealnym – 4,2% (wieś – 2,1%) oraz ogólnokształcącym – 12,5% (wieś – 4,0%). Natomiast na obszarach wiejskich ludność jest zdecydowanie słabiej wykształcona. Wysoki jest udział ludności z wykształceniem podstawowym – 37,5% (miasto 21,0%) oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 30,9% (miasto – 19,8%)³.
4. Małopolska zajmuje trzecie miejsce po województwach: mazowieckim i śląskim pod względem liczebności studentów. W roku akademickim 2003/2004 kształciło się tu 178 441 studentów, co stanowi 9,7% ogólnej liczby studentów w kraju. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost liczby studentów o 6,7%, a w stosunku do roku 1998/1999 o 39%. Od końca lat osiemdziesiątych liczba studiujących na małopolskich uczelniach wzrosła o blisko 300%. W roku akademickim 2003/2004 działało w Małopolsce 31 szkół wyższych, z czego 20 w Krakowie, 3 w Tarnowie, 3 w Nowym Sączu oraz po jednej w Nowym Targu, Chrzanowie, Bochni, Brzesku i Suchej Beskidzkiej. Osiemnaście uczelni to niepaństwowe szkoły wyższe.
5. W Małopolsce średnia liczba komputerów osobistych będących na wyposażeniu gospodarstwa domowego systematycznie wzrasta. W 2003 r. komputery posiadało 29,4% gospodarstw domowych, przy czym wielkość ta znacząco odbiega od średniej unijnej (dla UE-15), wynoszącej 56%.
6. Rok 2004 był przełomowy dla szerokopasmowego dostępu do Internetu, szczególnie na rynku masowym. W tym okresie nastąpił prawie dwukrotny wzrost abonentów i znaczący spadek cen. Obecnie na terenie Województwa Małopolskiego jest aktywnych ponad 100 tys. klientów (segment masowy), z czego około połowa to klienci Neostrady TP S.A. W Małopolsce było ich 62 477, co stanowi blisko 8% użytkowników w Polsce.
7. Liczba osób pracujących (zatrudnionych i samozatrudnionych) w województwie małopolskim wynosiła 1 011,7 tys., co stanowiło ok. 8% wszystkich pracujących w Polsce. Wśród tej grupy 47,5% stanowiły kobiety, 70% pracujących była zatrudniona na podstawie stosunku pracy. Sektor prywatny obejmował prawie $\frac{3}{4}$ pracujących. Wskaźnik pracujących na 1000 ludności wynosił 310 i był na porównywalnym poziomie od 2002 roku.
8. Po spadku w latach 1999-2003, wskaźnik zatrudnienia w 2004 r. nieznacznie się zwiększył (o 0,7 punktu procentowego) i wynosił 47,1%. Podobna, pozytywna tendencja obserwowana była w skali całego kraju, gdzie wskaźnik zatrudnienia wzrósł o 0,9 punktu procentowego i wyniósł 45,1%.
9. Wskaźnik zatrudnienia był wyższy dla mężczyzn (54,6%) w porównaniu do kobiet (40,6%) oraz dla mieszkańców wsi w porównaniu do mieszkańców miast (53,2% wobec 41,7%). Najwyższy poziom wskaźnika zatrudnienia osiągnął w grupie wiekowej 35 - 44 lata (77,7%) oraz wśród osób z wykształceniem wyższym (75,5%). Dla porównania wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym wynosił on 22,4%. Wskaźnik zatrudnienia jest znacznie zróżnicowany terytorialnie. Największą wartość wskaźnika zanotowano w powiecie proszowickim, najniższą zaś w powiecie chrzanowskim.

---

³ Dane z NSP 2002 rok

10. W rejestrze REGON zarejestrowanych było 288,8 tys. podmiotów, w tym 223,6 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Pod względem struktury własności większość stanowiły podmioty sektora prywatnego – 96,9% - a wśród nich 79,9% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.
11. W 2004 r. zarejestrowano 18,7 tys. nowych podmiotów gospodarczych – o 1,7 tys. mniej niż w 2003 r. Najwięcej podmiotów zarejestrowano w sekcjach: handel i naprawy (5,7 tys.), obsługa nieruchomości i firm (3,6 tys.) oraz w budownictwie (2,0 tys.).
12. Małopolskie MŚP są firmami młodymi, około 30% z nich ma mniej niż 5 lat.
13. Pozytywną przesłanką są wzrastające od 2002 r. wśród przedsiębiorców nakłady na innowacje. W 2004 r. Województwo Małopolskie zajęło 5 miejsce pod względem liczby średnich przedsiębiorstw przemysłowych ponoszących nakłady na innowacje, za województwami: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim.
14. Średni wskaźnik przedsiębiorczości (mierzony liczbą przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców) w województwie małopolskim wyniósł 89, co umacnia Małopolskę na czwartym miejscu w Polsce, a tym samym w czołówce najaktywniejszych regionów. Powiaty tarnowski, nowosądecki, dąbrowski, limanowski i gorlicki podobnie jak w latach ubiegłych zanotowały najniższy wskaźnik, notując nieznaczny wzrost. Najwyższy wskaźnik w 2004 r. utrzymał powiat grodzki Kraków oraz tatrzański.
15. W województwie małopolskim działa szereg instytucji tzw. otoczenia biznesu, promujących rozwój przedsiębiorczości i innowacji. Szacuje się, że występuje tu 7,6% wszystkich organizacji wspierających biznes. Łączącym je wspólnym mianownikiem, z punktu widzenia interesów regionu, jest to, że działalność ich przyczynia się do wspierania rozwoju gospodarczego w wymiarze regionalnym lub lokalnym.
16. Ostatnie 2 lata charakteryzowała stabilizacja poziomu bezrobocia rejestrowanego w Małopolsce, a w 2004 r. zanotowano nawet 7% spadek liczby bezrobotnych w porównaniu z końcem 2003 r. Wg stanu na 31.12.2004 r. w województwie zarejestrowanych było 193 579 bezrobotnych. Stanowiło to 15% ludności aktywnej zawodowo. Stopa bezrobocia była o 4,1% niższa od średniej krajowej. W roku 2004 r. we wszystkich powiatach województwa małopolskiego nastąpił spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Zmiany w poziomie bezrobocia w poszczególnych powiatach w minionym roku były niewielkie. Sytuacja ta sprzyja jednak utrwalaniu się dysproporcji w stopie bezrobocia w poszczególnych powiatach. Najniższy wskaźnik w końcu 2004 r. odnotowano w mieście Krakowie (7,5%), a prawie 4-krotnie wyższy w powiecie nowosądeckim – 29,1%.
17. W strukturze bezrobotnych dominują osoby nie posiadające prawa do zasiłku (166,9 tys. osób), osoby młode w wieku do 34 lat stanowiące 58%, niewielki jest udział bezrobotnych w wykształceniu wyższym, wynoszący 5,3%.
18. Do pozytywnych tendencji w zakresie bezrobocia w Małopolsce należy zaliczyć stabilizację liczby bezrobotnych oraz systematyczny spadek udziału osób młodych (do 24 roku życia) wśród zarejestrowanych oraz dużą mobilność tej grupy. Jednocześnie ludzie młodzi stanowią największą liczebnie grupę obejmującą 1/3 wszystkich bezrobotnych. Podstawowym problemem wynikającym ze struktury bezrobotnych Małopolski jest pogłębiające się zjawisko bezrobocia długotrwałego. Udział tej grupy w 2004 r. przekroczył połowę populacji bezrobotnych, a co trzecia osoba przebywała na bezrobociu dłużej niż 2 lata. W najtrudniejszej sytuacji w tej grupie znajdują się osoby powyżej 44 roku życia, a więc w tzw. wieku produkcyjnym – niemobilnym.

19. Małopolska należy do średnio rozwiniętych gospodarczo regionów kraju, wytwarzając 7,4% PKB kraju, co plasuje ją na 5 miejscu. Dynamika wzrostu dochodu w stosunku do roku poprzedniego wynosiła 105,4 i była wyższa od średniej dla kraju wynoszącej 104,5. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł 18,5 tys. zł, co daje 9 miejsce w kraju. Stanowiło to 86,7% średniej krajowej. Wielkość PKB na jednego mieszkańca była znacznie zróżnicowana przestrzennie: najwyższa – w Krakowie (32,6 tys. zł, tj. 152,4% średniej krajowej), najniższa – w subregionie nowosądeckim (12,9 tys. zł, tj. 60,6% średniej krajowej)⁴.
20. Eksport Małopolski od 2000 r. systematycznie wzrastał i w latach 2000-2004 zwiększył się o 2 166,1 mln USD osiągając poziom 3 669,4 mln USD. W 2004 r. obroty importu osiągnęły kwotę 4 146,3 mln USD, co oznacza, że od 2000 r. wzrosły o 1 760,5 mln USD. Bardziej dynamiczny przyrost eksportu niż importu pozwolił na zredukowanie ujemnego salda wymiany z zagranicą, które zmniejszyło się z 902,4 mln USD do 476,8 mln USD, czyli o 425,6 mln USD.
21. W latach 2000-2004 średnia roczna dynamika wartości eksportu w Małopolsce wynosiła 25,1%, co plasuje region powyżej średniej krajowej, która wynosiła 22,7%. Korzystniejsze pod tym względem trendy odnotowały: Świętokrzyskie, Śląskie, Wielkopolskie oraz Podlaskie.
22. Wielkość eksportu *per capita* w Małopolsce wyniosła w 2004 r. 1126 USD – w porównaniu do 465 USD w 2000 r. Oznacza to, że wzrosła ona 2,4-krotnie. Jest to tempo dość znaczące, chociaż wyższe odnotowano w następujących województwach: świętokrzyskim, śląskim, wielkopolskim i podlaskim.
23. Małopolska eksportuje swoje produkty do bardzo wielu krajów. Warto podkreślić, że liczba partnerów handlowych wzrasta; w 2000 r. było ich 146, a w 2004 r. 162 (w 2002 r. 165). Trend ten świadczy o tym, że regionowi udaje się nawiązywać kontakty z coraz większą liczbą krajów, co z punktu widzenia ekspansji eksportowej jest zjawiskiem bardzo korzystnym.
24. W 2004 r. w Małopolsce w działalności badawczej i rozwojowej aktywnych było 88 jednostek, w tym 32 jednostki naukowe i badawczo – rozwojowe, 34 jednostki rozwojowe, 14 szkół wyższych. Zatrudniały łącznie nieco ponad 17 tys. osób, w tym ponad 1 265 z tytułem naukowym profesora.
25. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w Małopolsce wyniosły w 2004 r. ogółem 645 mln zł, w tym 158,9 mln nakłady inwestycyjne na środki trwałe (z czego 90,4 mln przeznaczone na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu).
26. W przeliczeniu na mieszkańca nakłady na BiR w Małopolsce w 2004 r. były drugie co wielkości wśród województw w kraju i wyniosły 198 zł (pierwsze woj. mazowieckie – 440, średnia krajowa – 135), co więcej w porównaniu z 2000 r. wyraźnie wzrosły, przeciwnie niż w skali całego kraju (w 2000 r. w Małopolsce – 136 zł, średnia krajowa – 124 zł).
27. Napływ kapitału zagranicznego do województwa małopolskiego utrzymuje się od 1997 r. na podobnym poziomie od 590 do 640 mln USD rocznie. Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że w 2003 r. zagraniczne inwestycje bezpośrednie w regionie wyniosły co najmniej 609 mln USD. Jest to wartość nieco wyższa niż w latach 2001 i 2002 (odpowiednio 589 i 592 mln USD). Większe inwestycje miały miejsce w roku 2000 (641 mln USD), a zdecydowanie większe w 1999 r. (923 mln USD), gdy nastąpiła prywatyzacja Banku Przemysłowo – Handlowego. Sumaryczna wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych zrealizowanych w Małopolsce w latach 1989 – 2003 sięga 5,5

---

⁴ Dane dla roku 2003

mld USD. Odpowiada to nakładom o wartości 1700 USD na 1 mieszkańca regionu. W pierwszej połowie 2004 roku napływ kapitału zagranicznego był wyższy niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.

28. Największymi inwestorami są: BP International B.V, Electricite de France International (EDF), Delphi Automotive Systems, Philip Morris, House of Prince, Pliva, F&P Holding Company Inc., Valeo, , Donnelley, Air Liquide S.A., Hydro Cetnral Europe BV, Royal Ahold N.V, Motorola Inc, Bahlsen. W sumie firmy te zainwestowały 3 500 mln USD. Inwestorzy, którzy ponieśli nakłady powyżej 10 mln USD reprezentują około 80,0% całości inwestycji w regionie.
29. Województwo charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem zatrudnienia w rolnictwie. Na 100 ha UR przypada w Małopolsce 24,3 pracujących w rolnictwie (dla porównania: kraj 12,8%). W strukturze zatrudnienia pracujący w rolnictwie stanowią 18,2%, w przemyśle i w budownictwie 26,8%, w usługach rynkowych 36% oraz w usługach nierynkowych 19%.
30. W Małopolsce ma miejsce największe w skali kraju rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Dotyczy to zwłaszcza południowej części województwa. Przeciętna powierzchnia 1 gospodarstwa rolnego wyniosła 2,61 ha (w kraju 6,59 ha), z czego w statystycznym gospodarstwie rolniczo użytkowanych było 2,10 ha UR (w Polsce 5,76 ha UR).
31. Na terenie województwa funkcjonowało z upoważnienia Polskiego Centrum Akredytacji w Warszawie sześć jednostek. Jednostki te skontrolowały ogółem 380 gospodarstw ekologicznych. Wykazana powierzchnia gospodarstw ekologicznych wyniosła w 2004 r. ogółem 5 574,47 ha. Łączny areał podstawowych upraw wynosił 3 168,51 ha. Najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa o powierzchni do 5 ha i od 5 do 10 ha (ogółem 267 gospodarstw), co stanowi 70,3% ogólnej liczby skontrolowanych gospodarstw. Natomiast gospodarstwa powyżej 50 ha stanowiły 4,2% ogółu. W Małopolsce występuje wyraźna koncentracja gospodarstw ekologicznych w południowo – wschodniej części województwa, w powiatach: limanowskim, gorlickim, nowosądeckim i nowotarskim.
32. Udział Województwa Małopolskiego w krajowym ruchu turystycznym:
  - 14% korzystających z noclegów,
  - 16,6% turystów zagranicznych z grupy korzystających z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania,
  - 18,9% zarejestrowanych zwiedzających galerie,
  - 27,5% zwiedzających muzea,
  - 37,5% odwiedzających teren parków narodowych.
33. W skali regionalnej turystyka daje mieszkańcom zatrudnienie i wzrost dochodów. W 2004 r. do Małopolski przyjechało ok. 9 mln gości, a wpływy z ich obsługi wyniosły szacunkowo ok. 3,3 mld złotych. Małopolska jest regionem szczególnie predestynowanym do rozwoju turystyki przyjazdowej, gdyż posiada walory, które stanowią o dużej atrakcyjności turystycznej przez cały rok.
34. Bazę noclegową województwa małopolskiego w końcu lipca 2004 r. stanowiły 873 obiekty zbiorowego zakwaterowania, z tego 257 obiektów hotelowych i 616 pozostałych turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania.

35. Podstawowa oś komunikacyjna województwa przebiega w paneuropejskim korytarzu infrastrukturalnym TINA III o kierunku wschód – zachód, stanowi go fragment autostrady Kraków – Katowice, droga krajowa E4 Zgorzelec – Medyka oraz równoległa do niej magistralna linia kolejowa.
36. Podstawowy układ drogowy województwa stanowią drogi krajowe, o łącznej długości 874,6 km, w tym 85,5 km dwujezdniowych. Do głównych dróg krajowych należą: autostrada A-4 Katowice – Kraków, droga krajowa nr 7 relacji Gdańsk – Warszawa – Kraków – Chyżne, droga krajowa nr 4 relacji Zgorzelec – Wrocław – Gliwice – Bytom – Olkusz – Kraków – Tarnów – Przemyśl. Układ podstawowy tworzą również drogi wojewódzkie o łącznej długości 1 363,1 km, w tym 185,2 km przebiegających przez obszary miejskie. Układ uzupełniający to drogi powiatowe o długości 6 397 km oraz drogi gminne o długości 29 386 km. Nawierzchnię twardą posiada 98% dróg powiatowych. Ich stan jest niewystarczający i utrudnia dostęp do obszarów o szczególnych walorach turystycznych oraz hamuje możliwości rozwoju gospodarczego, w tym turystyki. Ocena stanu dróg wojewódzkich, wykazuje konieczność przeprowadzenia zabiegów poprawy stanu sieci drogowej.
37. Wzdłuż południowej granicy województwa, będącej równocześnie granicą państwową znajdują się liczne drogowe przejścia graniczne: Winiarczykówka, Chyżne, Sucha Hora, Łysa Polana, Jurgów, Niedzicy, Piwniczna, Muszyna, Muszynka i Konieczna, oraz jedno kolejowe przejście graniczne w Leluchowie.
38. Obszar Małopolski przecina 1 043,1 km linii kolejowych. Linie magistralne stanowią 14,79% (154,3km) ogółu linii. Największy udział mają linie kategorii pierwszorzędnej (56,73%, 591,7km) i drugorzędnej (21,11%, 220,2km). Pozostała część linii (7,37) to linie znaczenia miejscowego. Linie kolejowe obsługują ok. 25% obszaru Małopolski, standard dostępności wynosi 6,5 km / 100 km² i jest nieco niższy niż standard krajowy (7,1 km / 100 km²). Obsługę kolejową powiatów północnych i centralnych można uznać za wystarczającą, natomiast powiatów południowych i południowo – wschodnich za niewystarczającą. Część linii obsługuje również ruch międzynarodowy. Linia Tarnów – Krynica posiada odgańlenie do jedyne go w Małopolsce kolejowego przejścia granicznego w Leluchowie.
39. W roku 2004 „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. wykonała na terenie województwa małopolskiego pracę przewozową w wysokości 865 134 792 pasażerokilometrów. Stanowi to spadek o 6,9 % w stosunku do roku poprzedniego i utrzymanie tendencji spadkowej na przestrzeni ostatnich lat.
40. Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków – Balice zakwalifikowany został - zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi w krajach UE – jako Port Lotniczy. Główny Regionalny Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków – Balice jest także głównym portem zapasowym dla lotniska Okęcie. Obejmuje obszarem swego bezpośredniego oddziaływania około 7,9 mln mieszkańców w promieniu 100 km od Krakowa, co odpowiada czasowi dojazdu ok. 90 minut od lotniska. Jest to uznawane jako światowy standard w ocenie potencjalnego rynku pasażerskiego dla linii lotniczych korzystających z określonego lotniska. Lotnisko w Balicach po rozbudowie w 2001 r. uzyskało łączną powierzchnię użytkową terminala 9 200 m² z możliwością obsługi 1,3 mln pasażerów rocznie.
41. Oprócz Portu Lotniczego Kraków – Balice na terenie województwa znajdują się trzy lotniska sportowe o nawierzchni trawiastej: Kraków – Pobiednik Wielki, Nowy Targ, Nowy Sącz – Łososina.
42. Potencjalni inwestorzy najchętniej inwestują na działkach wcześniej niezagospodarowanych. Obecnie w Małopolsce promowanych przez samorządy jest około

150 tego typu ofert, a ich łączna powierzchnia wynosi nieco ponad 1 700 ha. Połowa działek przewidziana jest w planach zagospodarowania przestrzennego pod działalność produkcyjną i magazynowanie. 35 ofert przeznaczono na działalność handlowo – usługową a kolejne 30 przygotowano pod działalność turystyczną, wypoczynkową i sportową. Dla 15 ofert nie uchwalono planów zagospodarowania przestrzennego.

43. Działek bardzo dużych, wielkości powyżej 50 ha, praktycznie w Małopolsce obecnie nie ma. Trzy gminy są natomiast w trakcie przygotowywania dużych ofert: Tarnów (w ramach Zielonego Parku Przemysłowego „Kryształowy” zamierza przygotować nawet 225 ha), Skawina (Strefa Inwestycyjna Skawina Północ – 150 ha oraz Strefa Inwestycyjna Skawina Zachód – 55 ha), oraz Myślenice (ok. 100 ha w Jaworniku). Żadna z tych ofert nie jest obecnie w całości dobrze przygotowana.
44. W Małopolsce jest około 35 ofert działek w przedziale 10 – 40 ha, głównie w zachodniej części województwa (Oświęcim, Chrzanów, Bukowno, Trzebinia, Wolbrom), a także wzdłuż głównej osi komunikacyjnej regionu – drogi nr 4 (Kłaj, Bochnia, Brzesko, Tarnów). Na szczególną uwagę zasługują tereny wchodzące w skład Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE). W Krakowie do zagospodarowania w trzech podstrefach Krakowskiego Parku Technologicznego pozostaje około 60 ha, a w Tarnowie ok. 21. W Gorlicach ulgami w ramach SSE Europark Mielec objętych jest w sumie około 13 ha. Znaczącej redukcji uległa natomiast oferta Niepołomic, gdzie największa obecnie oferowana działka w Woli Batorskiej – Morgi ma powierzchnię 11,5 ha.
45. Większość inwestorów poszukuje działek mniejszych, poniżej 10 ha. Takich nieruchomości przeznaczonych dla inwestorów znajduje się w ofertach promowanych przez małopolskie samorządy około 110. Do tej grupy należą niemal wszystkie oferty przeznaczone dla inwestycji związanych z wypoczynkiem, sportem i turystyką oraz większość działek przeznaczonych pod handel i usługi. Są one rozmieszczone, podobnie jak działki średniej wielkości w okolicach Krakowa, na zachodzie województwa, w gminach należących dawniej do województwa katowickiego oraz wzdłuż drogi krajowej nr 4 na odcinku Kraków – Tarnów.
46. W sumie zidentyfikowano oferty terenów inwestycyjnych w 54 spośród 182 gmin województwa małopolskiego (29,5%). Spośród tych 54 gmin 18 posiada tylko jedną ofertę, zazwyczaj niewielką. Oznacza to, że aktywną politykę pozyskiwania inwestorów prowadzi w Małopolsce nie więcej niż 40 gmin. Zajmujący się współpracą z władzami lokalnymi pracownicy Regionalnego Centrum Obsługi Inwestora w MARR podkreślają, że kwestia przygotowywania i promowania ofert inwestycyjnych jest istotna dla władz samorządowych w ok. 30 gminach województwa.
47. Do tworzonej na wiosnę 2005 r. przez MARR i Urząd Marszałkowski Małopolskiej Oferty Inwestycyjnej z całego województwa udało się pozyskać zaledwie 51 dobrych ofert w postaci niezabudowanych działek z 25 gmin.
48. Województwo Małopolskie jest jednym z liderów w Polsce w dziedzinie informatyzacji i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Pierwsze w kraju podjęło misję utworzenia regionalnego portalu internetowego, który nie tylko dostarcza regionalną informację, ale przede wszystkim integruje systemy informatyczne instytucji i urzędów administracji publicznej oraz umożliwia obywatelom komunikację z urzędami, w tym załatwianie spraw przez Internet. Zostały również rozpoczęte prace nad opracowaniem sieci telecentrów.
49. W 2003 r. prawie 80% pracowników małopolskich gmin dysponowało komputerem na swoim stanowisku pracy, 48% wszystkich komputerów posiadało dostęp do Internetu, z tego ok. 75% korzystało z połączeń szerokopasmowych. Należy zaznaczyć, że poziom korzystania z komputerów i sieci oraz stosowane systemy informatyczne są w województwie bardzo zróżnicowane, co może utrudniać rozwój e – usług w Małopolsce. W latach 2001 – 2003 urzędy gminne wydawały na inwestycje informatyczne średnio 0,27% rocznego budżetu.

50. Systemy miejskie są motorami rozwoju regionalnego. Wzrost zlokalizowany jest tam, gdzie skoncentrowane są główne siedziby firm, działalność badawcza i oświatowa, obiekty kulturalne. W Europie wymienione funkcje strategiczne wykonuje 70 miast lub konurbacji. W ich obrębie znajduje się 44 ośrodki liczące ponad 1 mln osób (III Raport Spójności)
51. W krajach akcesyjnych – mimo spadku populacji – następuje znaczny wzrost w obrębie stolic – co szczególnie dotyczy Budapesztu, Pragi i Lubliany, a także stolic państw nadbałtyckich. Jedyne wyjątkiem stanowi Polska, w której aż 5 obszarów o rozmiarach metropolii rywalizuje z Warszawą – a w grupie tej znajduje się Kraków (także Trójmiasto, Poznań, Łódź, Wrocław).
52. Kraków na tle innych obszarów Polski wyróżnia się:
- realizowanym w ostatnich latach szerokim programem inwestycyjnym,
  - lepszą siecią połączeń lotniska,
  - lepszą pozycją szkół wyższych w rankingach krajowych,
  - bogatszą ofertą kulturalną (największe nakłady na kulturę po stolicy),
  - lepszą ofertą turystyczną i kulinarną,
  - wielkością aglomeracji.
53. Nie posiada jednak istotnej przewagi w zakresie (pozycja przeciętna):
- ilości central zagranicznych firm (list 500),
  - poziomu przedsiębiorczości,
  - stanu środowiska.
54. Zajmuje słabą pozycję w zakresie (niekonkurencyjna):
- ilości firm z zagranicznym kapitałem,
  - dostępności terenów dla rozwoju (rozdrobienie, małe zasoby komunalne)
  - dostępności drogowej z wielkich stolic regionu (Berlin, Wiedeń, Monachium, Praga)
  - dochodów mieszkańców i dochodów miast.
55. Kraków jest najważniejszym niolecznym miastem Europy Środkowo – Wschodniej (Brno, Gyer, Koszyce, Linz, Salzburg, Drezno, Lipsk, Kowno, Dorpot) i większym niż cały szereg stolic (Bratysława, Wilno, Ryga, Tallin, Lubliana).

USŁUGI PUBLICZNE I POZIOM ŻYCIA

56. Ochrona zdrowia obejmuje ogółem 93 jednostki opieki stacjonarnej. Łącznie dysponowały one 18 313 łózkami. Szpitale publiczne dysponowały ogółem 14 694 łózkami. Liczba leczonych (bez ruchu międzyoddziałowego) wynosiła 509 414 i była o 53 286 większa niż w 2003 r. Wskaźnik liczby leczonych na 10 000 ludności od roku 1999 systematycznie rośnie (z wyjątkiem 2003 r.). Podobną tendencję można zaobserwować w

zakresie przeciętnego wykorzystania łóżka w dniach. Przeciętny okres pobytu leczonego w dniach systematycznie skraca się – w 1999 r. wynosił on 10,3 natomiast w 2004 r. 7,9.

57. Najważniejsze potrzeby medyczne (epidemiologiczne) mieszkańców Małopolski dotyczą głównie chorób układu krążenia, chorób nowotworowych, ratownictwa medycznego oraz chorób psychiatrycznych. Problem to nierównomierny dostęp do usług medycznych.
58. W dziedzinie służby zdrowia podstawową sprawą jest jakość usług medycznych. Stan infrastruktury technicznej w Małopolskich szpitalach odbiega od optymalnego, co wpływa na poziom świadczonych usług. Dotyczy to stanu urządzeń medycznych (podstawowych i wysokospecjalistycznych), stanu systemów centralnej sterylizacji, stanu bloków operacyjnych oraz poziomu informatyzacji. Kondycja ekonomiczna tego sektora jest słaba. Składa się na to ujemna rentowność, pogarszająca się płynność finansowa, wzrastający poziom zobowiązań (w tym wymagalnych) minimalny poziom nadwyżek finansowych, dekapitalizacja majątku trwałego.
59. Ludność województwa małopolskiego jest uboższa na tle średniej dla kraju. Obrazują to dochody gospodarstw domowych, które kształtowały się na poziomie 13,8 tys. zł rocznie na jedno gospodarstwo domowe. Dawało to 9 miejsce w kraju i stanowiło 91,3% średniego dochodu w kraju. Dynamika wzrostu dochodu wynosząca 101,1 w stosunku do roku poprzedniego była niższa od średniej krajowej (101,9) i wyraźnie zmniejszyła się w stosunku do lat poprzednich (103,9)⁵.
60. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wynosiła 3,06 i była znacznie wyższa niż średnia w kraju – 2,84. Plasowało to województwo na 3 miejscu po województwie podkarpackim (3,38) i wielkopolskim (3,07). Wyraźnie wyższe było przeciętne gospodarstwo domowe na wsi – 3,65 (kraj – 3,33), niż w mieście – 2,63 (kraj – 2,60). Średnia wielkość gospodarstwa domowego była silnie zróżnicowana przestrzennie. Największe gospodarstwa występowały w powiatach: limanowskim (4,03 osoby), nowosądeckim (3,93) oraz tarnowskim (3,83). Najmniejszą liczbą osób w gospodarstwie domowym odnotowano w powiatach miejskich: Krakowie (2,37), Tarnowie (2,75) i Nowym Sączu (2,98) oraz w powiatach Małopolski Zachodniej: chrzanowskim (2,80), olkuskim i oświęcimskim (po 2,94)⁶.
61. W 2004 r. w województwie małopolskim z pomocy społecznej skorzystało znacząco mniej mieszkańców niż w latach 1999 – 2003, ponieważ wraz z wdrażaną reformą systemu pomocy społecznej zweryfikowano dotychczasowy katalog świadczeń, wyłączając z niego świadczenia o charakterze długoterminowym, takie jak renty socjalne, które w 2003 roku stanowiły blisko 55% sumy wydatków na świadczenia realizowane w ramach zadań zleconych gminom. Ponadto, część świadczeń takich jak zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, będących wcześniej zadaniami zleconymi gmin, od 1 maja 2004 r. stała się częścią systemu świadczeń rodzinnych.
62. W 2004 r. w województwie małopolskim skorzystało z pomocy społecznej 104 483 rodzin, w tym 57 324 rodzin zamieszkujących na terenach wiejskich (54,9%). Łącznie członkowie rodzin korzystających z pomocy społecznej, to grupa 385 690 osób, tj. 12% mieszkańców Małopolski.
63. Odsetek korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest znacznie zróżnicowany terytorialnie. W 2004 r. przyjmował wartości od 5,1% ogółu mieszkańców w Krakowie, gdzie sytuacja pod tym względem jest najlepsza, do 23,5% w powiecie nowosądeckim ziemskim, w którym klienci pomocy społecznej mają największy procentowy udział w liczbie mieszkańców w porównaniu do innych powiatów.
64. Od stycznia do grudnia 2004 r. jednostki policji Województwa Małopolskiego stwierdziły ogółem 126 953 przestępstw, w tym 98 311 przestępstw o charakterze kryminalnym oraz

---

⁵ Dane za rok 2003

⁶ Dane za rok 2002 (NSP)

14 924 przestępstw o charakterze gospodarczym. Ogółem zatrzymano 34 488 podejrzanych, z czego przeciwko 31 029 skierowano wnioski o akt oskarżenia, oprócz tego zarzutami objęto 2 925 nieletnich.

65. W 2004 r. odnotowano spadek ogólnej ilości przestępstw stwierdzonych o 1,8 %, tj. o 2 359 przestępstw w porównaniu do 2003 r. Województwo wciąż ma jednak jeden z najniższych wskaźników wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych w kraju. Należy jednak zaznaczyć, że wskaźnik ten jest nieco wyższy niż w pozostałych województwach z największymi aglomeracjami (mazowieckie, łódzkie, śląskie, zachodniopomorskie).
66. W kategorii przestępstw o charakterze kryminalnym wskaźnik dynamiki przestępstw stwierdzonych wyniósł 104,9 – czyli odnotowano o 4 621 więcej przestępstw kryminalnych. Jest to wynik wysokiej aktywności służb zwalczających przestępstwa narkotykowe, których ujawniono o ponad 4 400 więcej.
67. W 2004 r. w Małopolsce doszło do 4 882 wypadków drogowych (w 2003 roku – 4 962), tj. mniej o 1,8% niż w analogicznym okresie roku 2003. Zmniejszyła się również liczba – zabitych z 360 (2003r.) do 335 w 2004 r., tj. o 6,9%, a w kategorii rannych z 6 363 w 2003 r. do 6 338 w 2004 r., tj. o 0,4%. Wciąż jednak województwo plasuje się wśród regionów charakteryzujących się największą liczbą wypadków oraz rannych w wypadkach (po województwach śląskim i wielkopolskim).
68. Największe zagrożenie wypadkowością odnotowano na terenie Krakowa (1 416) oraz powiatów: krakowskiego ziemskiego (490), sądeckiego (479), tarnowskiego (338) i myślenickiego (252). Wypadki te stanowią 55,8% wszystkich zaistniałych w Małopolsce.
69. Największy wzrost wypadków odnotowano na terenie powiatu myślenickiego (wzrost o 20,0%), proszowickiego (o 16,9%) i suskiego (o 15,7%). Największą liczbę zabitych zanotowano na drogach powiatów krakowskiego i tarnowskiego (po 37 ofiar śmiertelnych), nowosądeckiego (35) oraz myślenickiego (25). Można przyjąć, że bezpośredni wpływ na liczbę zdarzeń i ofiar ma duży ruch tranzytowy i turystyczny na drogach przebiegających przez wymienione powiaty.
70. Województwo Małopolskie jest trzecim regionem w Polsce zarówno jeśli chodzi o liczbę organizacji pozarządowych (4 727 organizacji zarejestrowanych), jak i liczbę organizacji posiadających statut pożytku publicznego (339). Organizacje wymagają jeszcze wsparcia ze strony samorządu w celu rozwoju i wzmocnienia. Borykają się one z takimi barierami jak: braki finansowe, kadrowe i lokalowe, słabą federalizacją sektora oraz problemami we współpracy z samorządami.
71. Na obszarach wiejskich województwa zamieszkuje 1 638,6 tys. osób, tj. 11,1% ludności wiejskiej Polski. Wyjątkowo wysoki poziom zaludnienia 121 osób/km² (średnia krajowa 50 osób/km²), przy znacznym rozproszeniu osadnictwa stwarza wysoką presję na jakość zasobów środowiska i jest przyczyną wysokich kosztów infrastruktury technicznej.
72. Wzrastające aspiracje ludności, szczególnie edukacyjne, wpływają na zintensyfikowanie procesu uzupełniania i modernizacji bazy materialnej społecznej infrastruktury lokalnej. Dotyczy to głównie obiektów edukacji na poziomie podstawowym oraz wyposażenia w infrastrukturę sportową (hale i sale gimnastyczne). Wymiana bazy następuje w okresie występującego i prognozowanego spadku liczby dzieci. W roku 2003/2004 do szkół uczęszczało 214,7 tys. uczniów, rok wcześniej 216,7 tys. W tym okresie liczba pomieszczeń do nauki wzrosła o 300. Powoduje to wyraźną poprawę standardów nauczania: na 1 pdn. przypada 14 uczniów w szkołach podstawowych i 24 w gimnazjach, przyczyniając się równocześnie do ponoszenia przez gminy wysokich kosztów związanych z edukacją. Występują natomiast wyraźne braki w ilości przedszkoli, które powinny być miejscem wyrównywania szans wśród dzieci wiejskich, z których jedynie 39% (w grupie wiekowej 3-6 lat) objęte jest opieką przedszkolną, w porównaniu do 72% w mieście.
73. W 2004 r. na terenie województwa małopolskiego działało 2 298 stowarzyszeń kultury fizycznej z osobowością prawną, w tym: 1 872 kluby sportowe (419 klubów sportowych,

896 Uczniowskich Klubów Sportowych, 28 Parafialnych Klubów Sportowych, 20 Parafialnych Uczniowskich Klubów Sportowych, 464 Ludowe Kluby Sportowe, 45 Ludowych Uczniowskich Klubów Sportowych), 143 stowarzyszenia Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej, 45 związków sportowych, 34 wojewódzkie i powiatowe stowarzyszeń kultury fizycznej oraz 204 innych stowarzyszeń. Najwięcej stowarzyszeń kultury fizycznej w województwie małopolskim znajduje się w powiatach: krakowskim grodzkim, sądeckim, tarnowskim, nowotarskim i krakowskim. Natomiast, najmniej w powiatach: proszowickim, miechowskim, dąbrowskim i suskim. We wszystkich stowarzyszeniach kultury fizycznej województwa w formie zorganizowanej trenuje ponad 150 000 osób. Natomiast, na podstawie badań statystycznych przyjmuje się, iż około 10% mieszkańców naszego województwa uprawia kulturę fizyczną.

74. Zasoby mieszkaniowe podlegają znaczącym przeobrażeniom w kierunku wymiany substancji i poprawy standardu. Nadal jednak utrzymują się wyraźne różnicowania subregionalne, głównie między centralną i południowo – zachodnią częścią województwa o wyższym standardzie a częścią wschodnią o starszych zasobach, mniejszej powierzchni i słabszym wyposażeniu mieszkań w media. Ruch budowlany (mieszkania oddane do użytku na 1000 ludności) skoncentrowany był w centralnej i południowej części województwa.
75. Pomimo znaczących inwestycji w infrastrukturę techniczną gmin wiejskich występują duże dysproporcje pomiędzy miastem a wsią. Ludność korzystająca z wodociągu stanowiła 52,4% ludności wsi (w miastach 90,5%), z gazu sieciowego – 52,3% (w miastach 84,3%), z kanalizacji – 13,7% (w miastach 81,8%). Znacznie niższa była również ilość odpadów zebranych z gospodarstw domowych, stanowiąca 1/3 ilości zebranej w miastach (przy porównywalnej liczbie ludności). Wyższy był natomiast udział odpadów wyselekcjonowanych – 2,6% (w miastach 2,0%).

STAN ŚRODOWISKA

76. Środowisko województwa małopolskiego jest bardzo zróżnicowane, a ukształtowanie powierzchni ma zdecydowanie charakter górski i wyżynny. Ponad 30% obszaru województwa leży powyżej 500 m n.p.m. a tylko 9% poniżej 200 m n.p.m. Urozmaicona budowa geologiczna powoduje, że zasoby surowców mineralnych są zróżnicowane i bogate. Ochroną prawną objęte jest 58% powierzchni województwa, co plasuje je na drugim miejscu w kraju.
77. Powszechność skażeń wód powierzchniowych, zwłaszcza pod względem sanitarnym, powoduje, że wody podziemne stają się często jedynym możliwym do wykorzystania źródłem wody pitnej dobrej jakości. Pod względem ilości wód podziemnych województwo należy zaliczyć do średniozasobnych – 340 mln m³ - 6% zasobów kraju. Uwarunkowania wynikające z budowy geologicznej silnie różnicują zasobność struktur wodonośnych na obszarze województwa. Największe zasoby wód znajdują się w północnej i południowej części województwa oraz w dolinie Wisły. Obszarem o wyraźnym deficycie są obszary wschodnie i północno – wschodnie.
78. Małopolska jest regionem o jednym z najwyższych poborów wody. W 2004 r. wyniósł on 879,9 hm³, w tym ujęcia przemysłowe stanowiły 72,5 %. Dało to Małopolsce 5 miejsce w kraju. Blisko 84 procent stanowiła woda pochodząca z ujęć powierzchniowych. Stąd też bardzo ważna dla regionu jest ochrona wód zlewni, szczególnie powyżej ujęć wody pitnej.

79. Małopolska jest regionem charakteryzującym się dużymi dysproporcjami zasobów wodnych, stąd konieczność pobierania wody na potrzeby obszarów ubogich w zasoby z obszarów bogatych i przesyłanie je systemami wodociągów. Łączna długość sieci wodociągowej w 2004 r. wyniosła 15 528 km, przy czym przyrost sieci wodociągowej w ostatnich latach ma tendencję malejącą (rok 2004 – 386,8 km, rok 2003 – 450,7 km, a w roku 1999 – 713,4 km).
80. Od kilku lata obserwuje się rozwój sieci kanalizacyjnej. Jednak dopiero w 2001 r. po raz pierwszy przyrost sieci kanalizacyjnej był większy od przyrostu sieci wodociągowej. W 2004 r. sieć kanalizacyjna wyniosła 6 479 km. Tym samym stosunek sieci kanalizacyjnej do wodociągowej wyniósł 41,7%, a w roku 1999 wynosił zaledwie 28%. W roku 2004 odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej na wsi wyniósł 13,7%, a w miastach 81,8%.
81. Województwo małopolskie w dalszym ciągu zajmuje 3 miejsce w kraju pod względem emisji pyłów i 4 miejsce pod względem emisji gazów (za śląskim, łódzkim i mazowieckim).
82. Od 1999 do 2003 r. następował niewielki, ale systematyczny spadek emisji zanieczyszczeń do powietrza. W 2004 r. tendencja ta uległa załamaniu i emisja, zarówno pyłów (z 11,5 do 12,4 tys. ton), jak i gazów (z 174,9 do 187,5 tys. ton) wyraźnie wzrosła.
83. W ostatnich latach widoczny jest wzrost znaczenia energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych. Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej z września 2000 r. zakłada, że do końca 2010 r. 7,5% całej zużywanej energii w Polsce pochodzić będzie ze źródeł odnawialnych (w Unii Europejskiej w 2010 r. zaspokajając będzie 12% potrzeb). Pod względem wykorzystania odnawialnych źródeł energii województwo małopolskie zajmuje czwartą pozycję w kraju (371 tys. MWh tj. 9% krajowej produkcji energii ze źródeł odnawialnych), po województwach: pomorskim (32,8%), śląskim (24,7%) i kujawsko-pomorskim (9,7%).
84. W województwie małopolskim obserwuje się wzrost ilości oczyszczalni komunalnych. Liczba oczyszczalni wzrosła ze 171 w 1999 r. do 227 w 2004 r. Na przestrzeni ostatnich lat zwiększył się odsetek ludności obsługiwanej przez komunalne oczyszczalnie ścieków, co jest pozytywnym symptomem w zakresie ochrony wód. W 1999 r. wynosił on 45,3% natomiast w 2004 r. odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni wzrósł do 51,1% ogółu ludności.
85. W województwie małopolskim w 2004 r., w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej powstało łącznie ok. 9 701,2 tys. Mg odpadów, z czego:
- odpady niebezpieczne - stanowiły 4,9% tj. 473,3 tys. Mg,
  - inne niż niebezpieczne - 95,1% tj. 9 227,9 tys. Mg.
86. Gospodarkę odpadami w województwie małopolskim w 2004 r., podobnie jak w latach poprzednich cechuje wysoki stopień gospodarczego wykorzystania odpadów, oraz zmniejszający się systematycznie wskaźnik odpadów składowanych na składowiskach.
87. W 2004 r. w województwie małopolskim odpady składowano na 69 składowiskach, w tym na 24 przemysłowych i 45 komunalnych. Na 7 składowiskach przemysłowych składowane były odpady niebezpieczne.
88. Rzeki województwa małopolskiego charakteryzuje duża zmienność niespotykana w innych regionach kraju. Szczególnie wyraźnie jest to widoczne w odniesieniu do rzek karpackich, które cechuje mała bezwładność hydrologiczna objawiająca się częstymi i znacznymi zmianami stanów wody oraz znacznym potencjałem powodziowym przy wyrażonej przewadze wezbrań letnich nad zimowymi. Wezbrania i powodzie występują tutaj kilka razy w roku, a średnio co 10 lat przybierają rozmiary klęski żywiołowej.
89. Poziom zagrożenia powodziowego w województwie jest wyższy co najmniej o 15% od przeciętnego zagrożenia powodziowego w Polsce. Na ogólną liczbę 182 gmin województwa 146 (80%) jest zagrożonych możliwością wystąpienia powodzi. W

szczególnym stopniu zagrożone jest około 48% obszaru województwa. Największe zagrożenie powodziowe stwarzają zlewnie Soły i Dunajca, a w następnej kolejności zlewnie Raby i Skawy.

DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE

90. W regionie znajduje się 55 301 zespołów zabytkowych i obiektów nieruchomości (m.in. kościoły, pałace i dwory, zamki, obiekty techniki, parki i ogrody), przy czym 3 036 obiektów wpisanych zostało do wojewódzkiego rejestru zabytków. Infrastruktura służąca działalności kulturalnej obejmuje obiekty i zespoły obiektów należące do blisko 1 500 instytucji kultury (m.in. muzea, biblioteki, teatry i instytucje muzyczne, kina, domy i centra kultury, galerie sztuki). Bazę infrastrukturalną uzupełniają obiekty zajmowane przez kilkaset organizacji pozarządowych sektora kultury oraz podmioty gospodarcze działające w obszarze „przemysłu czasu wolnego”.
91. Wiodące elementy małopolskiego dziedzictwa kulturowego to nie tylko dziedzictwo materialne, historyczne i symboliczne Krakowa i okolic (Kopalnia Soli w Wieliczce, Obóz Zagłady Auschwitz – Birkenau, Zespół klasztorny – pielgrzymkowy OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej) i wyjątkowej urody zróżnicowany krajobraz, przede wszystkim górski (Tatry, Pieniny), ale również mniej znane miejsca i obiekty jak np. zabytkowa, liczna i unikalna w skali europejskiej architektura drewniana, zachowane cenne naturalne obszary przyrodnicze, w tym rozległe tereny leśne Beskidów i Gorców, wciąż żywe w różnych częściach województwa rzemiosło lokalne, folklor i tradycyjna obyczajowość, a także dziedzictwo grup narodowościowych i etnicznych.
92. Pod względem bogactwa dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Małopolska plasuje się na jednym z wiodących miejsc w kraju. Zasoby muzeów małopolskich ocenia się na ponad 4 mln obiektów, co stanowi ok. 1/6 polskich zasobów muzealnych. Zabytki te znajdują się w zbiorach 105 muzeów i oddziałów muzealnych, co stanowi 15,5% muzeów w kraju. Najwięcej placówek muzealnych i największe zbiory muzealiów znajdują się w Krakowie. Kolejne ważne pod względem liczby placówek obszary województwa to powiat nowotarski (7), krakowski (5), wadowicki (5) oraz chrzanowski, tarnowski i tatrzański (4).
93. Stan zabytków w województwie jest zróżnicowany. Stosunkowo dobrze zachowane są zespoły sakralne i budowle użyteczności publicznej (odpowiednio 840 i 291 obiektów). Najbardziej zaniedbane i w złym stanie są zabytkowe obiekty mieszkalne w miastach i miasteczkach (1 377 obiektów), zespoły dworsko – pałacowe (204 + 76 obiektów), zespoły zabytkowej zieleni (387 obiektów). Również w złym stanie i zazwyczaj niezagospodarowane pozostają zabytki przemysłu, techniki i sztuki inżynierskiej.
94. Ruch turystyczny z jednej strony przyczynia się do efektywnego gospodarczo wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych regionu, lecz z drugiej strony tworzy ogromną presję, która – obok działalności gospodarczej i chaotycznej zabudowy indywidualnej – zagraża zachowanemu dziedzictwu. Ilustracją może być proste zestawienie częściowo cytowanych już danych:
- w skali roku małopolskie muzea i wystawy odwiedza blisko 3,8 mln osób (ruch rejestrowany),
  - w skali roku małopolskie parki narodowe odwiedza blisko 4,1 mln osób, a dodatkowym czynnikiem antropopresji w tym przypadku jest stosunkowo niewielka powierzchnia tych obszarów – na 12% łącznej powierzchni parków narodowych w skali kraju przypada

37,5% rejestrowanego ruchu odwiedzających te obszary, w konsekwencji na 1 ha obszaru parku przypada od 6,0 (Gorczański PN) do 186 (Ojcowski PN) i 316 (Pieniński PN) turystów, przy średniej ogólnopolskiej na poziomie 34.

95. W województwie małopolskim obszarowo największym parkiem narodowym jest Tatrzański PN, a najmniejszym Ojcowski PN. Spośród sześciu małopolskich parków narodowych jedynie Gorczański PN i Ojcowski PN nie leżą na terenach przygranicznych. Pozostałe parki graniczą z Republiką Słowacji. Tatrzański PN i Pieniński PN posiadają swoje słowackie odpowiedniki – TANAP i PIENAP. Wszystkie parki narodowe mają wyznaczone otuliny, które są ważnymi obszarami mającymi zabezpieczać środowisko parku przed zagrożeniami zewnętrznymi. Na terenie województwa małopolskiego łączna powierzchnia zajęta przez parki narodowe wynosi 38 118 ha powierzchni. Stanowi to 12,1% ogółu powierzchni wszystkich parków narodowych w kraju.
96. Dotychczas na terenie województwa małopolskiego utworzono 84 rezerwy przyrody. Zajmują one 3 024 ha, co stanowi niewiele ponad 0,19 % powierzchni całego województwa (ok. 1,6% powierzchni wszystkich rezerwatów w kraju).
97. Na jednego mieszkańca przypada 0,14 ha lasu (średnia dla Polski – 0,23 ha). Lesistość Małopolski wynosi 28,4% (Polska – 28,6%) i jest bardzo zróżnicowana. Najwyższą lesistość mają powiaty: tatrzański 52,2%, suski 49,1%, nowosądecki 44,6 % i gorlicki 43,8%, najniższą – powiaty: proszowicki 1,4 %, dąbrowski 10,8% i miechowski 11,6% oraz Kraków 4,3%. Lasy ochronne stanowią 46,9% powierzchni lasów.
98. Powierzchnia lasów w granicach województwa małopolskiego wynosi 430 945 ha. W strukturze własności przeważają lasy Skarbu Państwa, ich udział stanowi 54%. Na podkreślenie zasługuje duża powierzchnia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa, które należą do osób fizycznych, wspólnot gruntowych, gmin, kościołów, kółek rolniczych i organizacji społecznych.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

99. Województwo małopolskie podpisało szereg umów i porozumień międzynarodowych takich jak: Wspólna Deklaracja Województwa Małopolskiego i Kraju Związkowego Turyngia (1999), Porozumienie między Województwem Małopolskim a Regionem Toskanii o współpracy międzynarodowej (2000), Umowa o Współpracy Międzyregionalnej między Województwem Małopolskim a Hrabstwem Kopenhagi (2001), Porozumienie o Współpracy Międzyregionalnej pomiędzy Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) a Autonomicznym Regionem Madrytu (Królestwo Hiszpanii) (2003), Umowa o współpracy pomiędzy Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) i Samorządowym Krajem Preszowskim (Republika Słowacka) (2003 – kontynuacja umowy z 2001), Umowa o współpracy międzyregionalnej pomiędzy Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) i Samorządowym Krajem Żylińskim (Republika Słowacka) (2003 – kontynuacja umowy z 2001), Wspólna Deklaracja Współpracy pomiędzy Województwem Małopolskim w Rzeczpospolitej Polskiej a Obwodem Lwowskim w Ukraina (2004), Porozumienie o Współpracy Międzyregionalnej między Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska), a Regionem Centrum (Republika Francuska) (2004), Umowa o współpracy między Województwem Małopolskim a Hrabstwem Kopenhagi (podpisanie nowej umowy) (2004), Umowa o Współpracy Międzyregionalnej między Województwem Małopolskim a Hrabstwem Fionii (2004 – przedłużenie umowy z 2000), Deklaracja Współpracy między Województwem

Małopolskim (Rzeczypospolita Polska) a Prowincją Jiang Su (Chińska Republika Ludowa) (2004), Umowa o współpracy międzyregionalnej między Województwem Małopolskim a Regionem Rhône-Alpes (2004 – przedłużenie umowy z 2001), Umowa o współpracy między Województwem Małopolskim a Województwem Kluż (2005), Deklaracja Współpracy między Województwem Małopolskim (Rzeczypospolita Polska) a Stanem Andhra Pradesh (Republika Indii) (2005).

100. Województwo Małopolskie realizuje projekty międzynarodowe z zakresu edukacji, kultury, turystyki, funduszy strukturalnych, gospodarki, rolnictwa i ochrony środowiska.
101. W 2004 r. działania związane z promowaniem regionu podporządkowane były celowi nadrzędnemu, jakim jest budowa małopolskiej marki.
102. Realizując zadania związane z kreowaniem małopolskiej marki w 2004 r. zastosowano dywersyfikację działań promocyjnych jak również wykorzystano zjawisko synergii w ramach działań komplementarnych realizowanych we współpracy z małopolskimi powiatami i gminami oraz organizacjami typu NGOs.
103. Charakter podejmowanych przedsięwzięć promocyjnych uwzględniał aspekty wizerunkowe. W kreowanym przekazie wykorzystane zostały znane atuty Małopolski a działania polegały na wzmocnieniu oraz poszerzeniu zasięgu oddziaływania tego przekazu, tak w sensie geograficznym, jak i wykorzystanych narzędzi promocji.
104. Działaniom promocyjnym w 2004 r. towarzyszyła akcja wydawnicza, w ramach której przygotowane zostały od podstaw broszury „Województwo Małopolskie”, „Małopolskie ABC”, ponownie opracowany folder gospodarczo – statystyczny „Małopolska w liczbach” a dodrukowane foldery „Największe atrakcje Małopolski” i „Małopolska – niezapomniane przeżycia”.
105. Działania promocyjne przygotowane i realizowane w ramach tzw. marketingu Województwa były kompatybilne z procesem budowy małopolskiej marki. Dla przykładu podać można cykl działań polegający na promocji produktu regionalnego, głównie ze sfery produktów spożywczych (np. wydawnictwo „Małopolski Smak”, pierwsza edycja festynu „Święto Chleba”, konkurs na najlepszy produkt regionalny, najlepszą potrawę i najlepszą restaurację specjalizującą się w kuchni małopolskiej.).
106. Duże przedsięwzięcie zagraniczne zrealizowane w 2004 r. to prezentacja Małopolski podczas Sezonu Polskiego we Francji (Lyon – grudzień 2004). Prezentacja oparta została o dwa podstawowe wątki promocyjne: małopolskie tradycje (oryginalne rękodzieło artystyczne) i małopolska kultura muzyczna (koncert symfoniczny z programem opartym na muzyce inspirowanej folklorem podhalańskim).

ZARZĄDZANIE PUBLICZNE

107. Jednostki samorządu terytorialnego w Małopolsce osiągnęły relatywnie wysoki poziom we wdrażaniu instrumentów nowego zarządzania publicznego⁷.
108. Wykształcenie poniżej wyższego posiada 48% urzędników administracji samorządowej w województwie małopolskim,

---

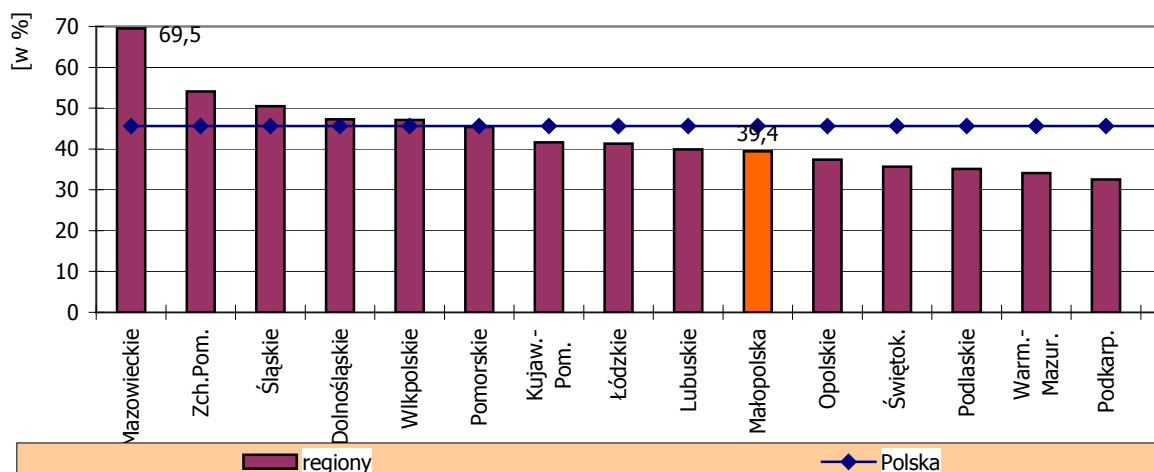
⁷ Na podstawie wyników badań ankietowych z udziałem 107 jednostek przeprowadzonych w okresie lipiec – październik 2005 r. przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

109. Średnio w województwie na 100 urzędników samorządowych przypada 77 komputerów, natomiast 82% komputerów wykorzystywanych w urzędach ma dostęp do sieci internetowej. Z programu wspomagającego system obiegu dokumentów korzysta jedynie co ósmy urząd. Do posiadania złych bądź bardzo złych procedur zabezpieczeń transmisji i archiwizacji danych przyznaje się wprawdzie jedynie 10% urzędów, jednakże w aż 30% urzędów nie powołano jak dotąd administratora bezpieczeństwa informacji. Ani jednego informatyka nie zatrudnia natomiast co piąty urząd.
110. Lokalnej strategii rozwoju społeczno – gospodarczego nie uchwalono w 13% jednostek samorządu terytorialnego, a w ponad jednej czwartej jednostek nie uchwalono planów lub programów wynikających ze strategii. Deklarację posiadania misji urzędu złożyło natomiast 35% badanych urzędów.
111. Normy ISO wdrożyło zaledwie 11 spośród badanych urzędów (10%), a w kolejnych 10 (9%) trwały prace przygotowawcze do wdrożenia tych norm. Wśród wdrażanych norm ISO dominowała norma serii 9001, natomiast zainteresowanie wdrożeniem norm serii 14001 oraz 18001 zadeklarowały 3 jednostki samorządu terytorialnego. Z kolei z metody CAF skorzystała zaledwie jedna jednostka, a kolejna wykazywała nią zainteresowanie. Wykorzystanie podejścia procesowego w zarządzaniu deklaruje 16% urzędów, chociaż nie wdrożyły żadnego systemu zarządzania jakością.
112. Przywiązywanie uwagi do osiąganych wyników – poprzez wyznaczanie kierownikom komórek organizacyjnych w urzędzie bądź kierownikom jednostek organizacyjnych celów działalności w formie pisemnej – zadeklarowano w 40% urzędów.
113. Jakość współpracy z podmiotami prywatnymi świadczącymi usługi na rzecz jednostki samorządu oceniono jako dobrą lub bardzo dobrą w 53% urzędów, natomiast ten sam wskaźnik w odniesieniu do organizacji pozarządowych sięgnął prawie 59%.
114. Do braku wprowadzania jakichkolwiek udogodnień dla odbiorców usług publicznych przyznało się aż 24% urzędów.
115. Informacje o stanie załatwienia sprawy on-line są dostępne dla klientów jedynie w 20% urzędów a nie przygotowanych do zawierania transakcji drogą elektroniczną jest aż 86% małopolskich urzędów samorządowych. Zamówienia publiczne w formie aukcji elektronicznych organizowane są zaledwie w 4 spośród 107 badanych jednostek.
116. Opisy wszystkich stanowisk pracy nie zostały sporządzone aż w 44% urzędów.
117. 17% urzędów przyznaje, że nie przestrzega ustawy o dostępie do informacji publicznej w zakresie jawności informacji publicznej.
118. Posiadanie własnych kodeksów etycznych deklaruje 24% urzędów. Ponadto, zaledwie 7 spośród 107 analizowanych urzędów zadeklarowało, że dysponuje własnym programem edukacyjnym w zakresie etyki i zapobiegania zjawiskom korupcji. Jednocześnie, co szczególnie znamienne, aż 94% urzędów twierdzi, że w ciągu roku nie wpłynęła do urzędu ani jedna skarga lub podejrzenie o nieetyczne zachowanie urzędników bądź radnych.

POZYCJA KONKURENCYJNA MAŁOPOLSKI

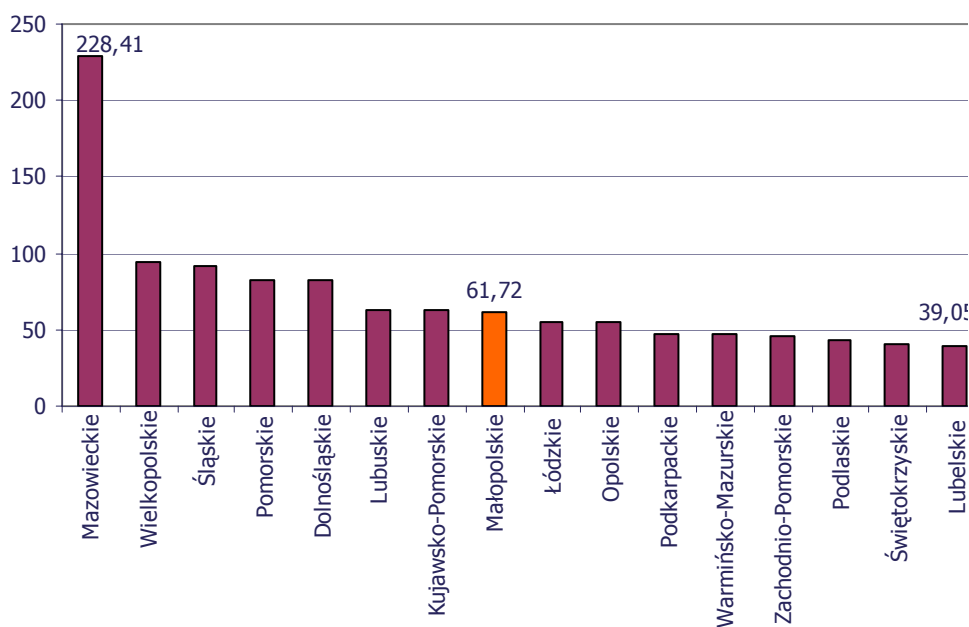
Dzisiejsza Małopolska to region, który stoi wciąż u progu swoich potencjalnych możliwości – region o bardzo zróżnicowanej, specyficznej i niejednoznacznej pozycji rozwojowej.

Wykres 3. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa - dane za 2003 r., EU25=100%

119. Pod względem wielkości produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca Małopolska lokuje się znacznie poniżej średniej krajowej i zajmuje dopiero 10-te miejsce spośród 16 województw w kraju. Podobnie pod względem wpływów z tytułu podatku od osób prawnych – a więc de facto płaconych przez duże i średnie przedsiębiorstwa – w przeliczeniu na mieszkańca lokujemy się na niezbyt korzystnym, zaledwie ósmym miejscu w kraju.

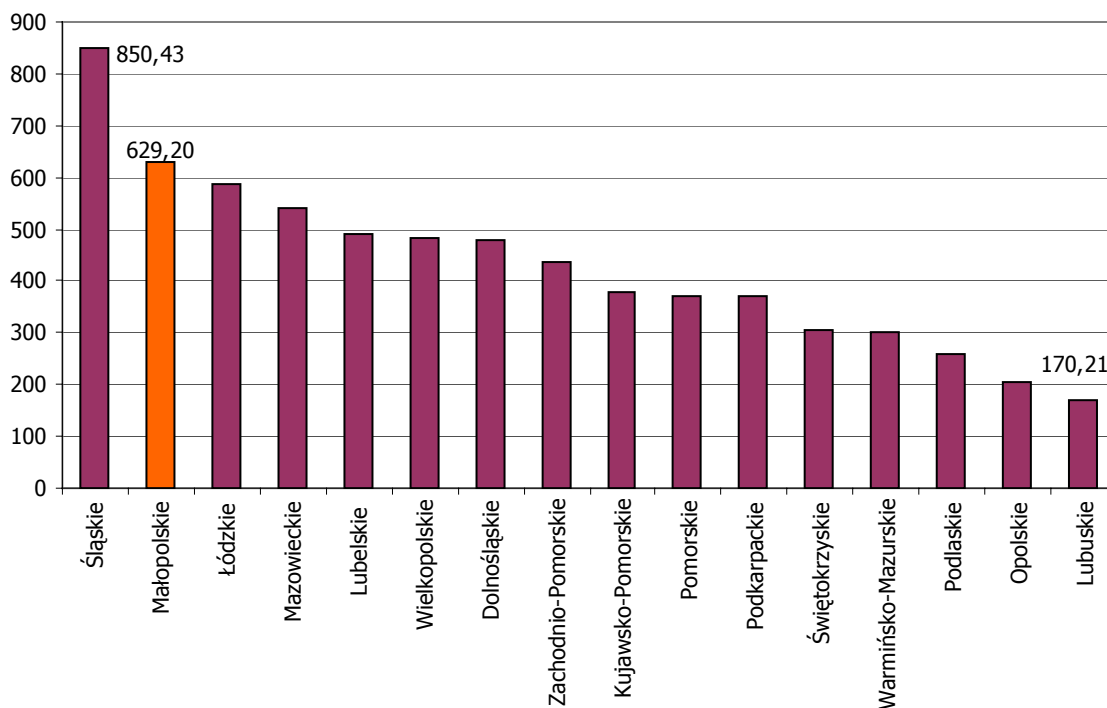
Wykres 4. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

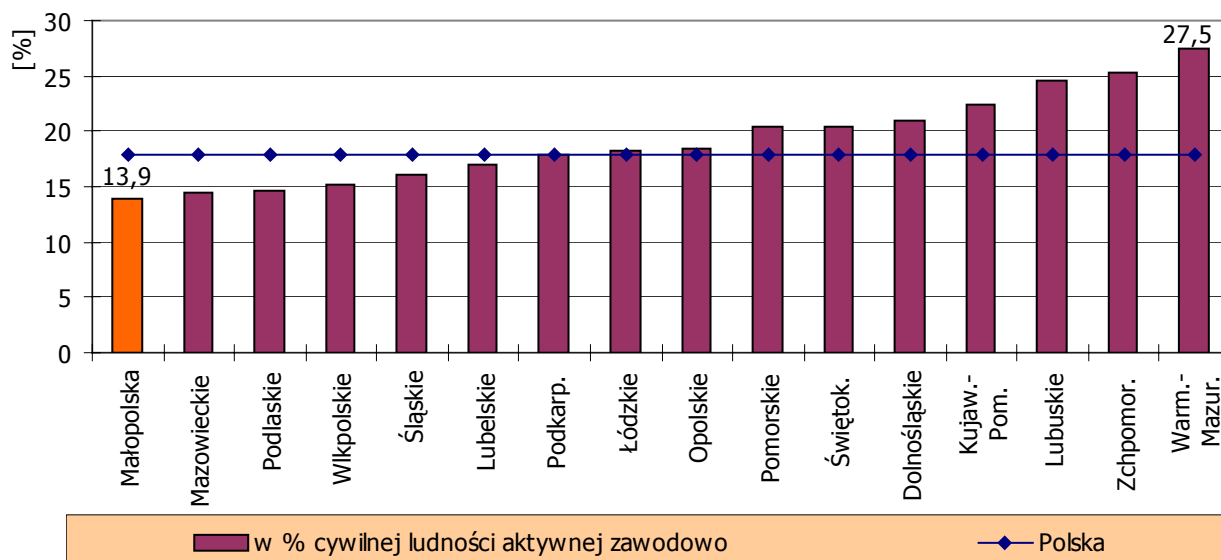
Znacznie lepszą pozycję na tle pozostałych województw w kraju zajmujemy pod względem wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca – lokując się na drugiej pozycji – po Śląsku.

Wykres 5. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych PIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

Wykres 6. Stopa bezrobocia – stan na koniec 08.2005 roku

Stosunkowo najlepszy obraz – w ujęciu podstawowych wskaźników rozwojowych – zyskujemy w statystyce bezrobocia, zajmując pod tym względem najlepsze miejsce w kraju (należy jednak pamiętać, że wskaźnik ten nie obejmuje ukrytego bezrobocia na wsi).

Opisując specyfikę Małopolski trzeba zwrócić uwagę przede wszystkim na fakt, że jak mało które województwo w Polsce mamy wyjątkowe, przyrodnicze i kulturowe atuty, silną tożsamość, dumną, królewską historię oraz piękne, wielokulturowe tradycje. Małopolskę wyróżniają także dodatni przyrost naturalny, silne więzi rodzinne oraz wysoka religijność mieszkańców.

Mentalnie jesteśmy ludźmi pogranicza – tak ukształtowało Małopolskę położenie geograficzne, tak chciała historia, tak jest dzisiaj, gdy spojrzymy na mapę Unii Europejskiej. Małopolanie to w większości ludzie z inicjatywą, przywykli do trudów życia i samodzielności, wytrwale szukający szans na lepsze życie, a jednocześnie przywiązani do tradycyjnych wartości. Mamy stosunkowo młode, coraz lepiej wykształcone społeczeństwo, w tym młode pokolenie, które potrafi odnaleźć się w skali Europy, a jednocześnie jest przywiązane do historii i kultywuje tradycyjne wartości. Mamy duże i silnie zakorzenione w regionie środowiska twórcze – akademickie, naukowe, artystyczne.

Gospodarka regionu nie jest obciążona wymagającym restrukturyzacji wielkim tradycyjnym przemysłem. Rozwijają się małe i średnie przedsiębiorstwa. Rośnie sektor usług, w tym również w tak rozwojowych dziedzinach jak edukacja, badania i rozwój, informatyka, ochrona zdrowia czy turystyka i przemysł czasu wolnego. W regionie tworzą się w naturalny sposób skupiska firm, które mogą stać się podstawą przyszłych konkurencyjnych regionalnych klastrów: od małych firm i rzemiosła meblarskiego w okolicach Kalwarii Zebrzydowskiej, poprzez usługową specjalizację turystyczną na Podhalu, po rozwijające się rodzime średnie przedsiębiorstwa w rejonie Nowego Sącza, czy firmy informatyczne oraz przemysł medialny i wydawniczy w Krakowie. Podstawą rozwoju wielu firm staje się szybko rosnący eksport.

Od innych regionów odróżnia nas zachowane w stosunkowo dobrym stanie bogactwo obiektów zabytkowej architektury, atrakcyjny i charakterystyczny krajobraz górski, a także zachowane w stosunkowo niezmiennym, choć niezwykle podupadłym, stanie dziedzictwo wsi – w tym również atrakcyjnego krajobrazu i ekstensywnego, naturalnego rolnictwa.

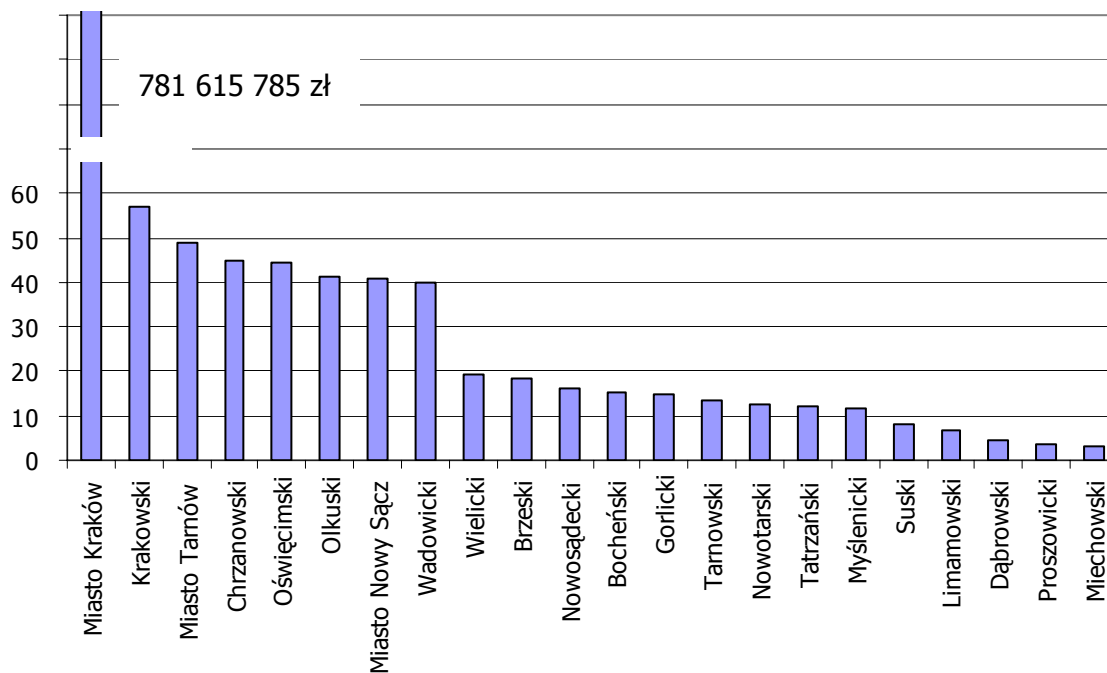
Sercem regionu jest Kraków – z jednej strony miasto o unikalnym dziedzictwie kulturowym i symbolicznym, z drugiej strony (wraz z najbliższym otoczeniem) metropolia z potencjałem rozwoju na skalę europejską. To jedno z niewielu, poza Warszawą, miejsc na mapie Polski, które widać z perspektywy europejskiej i światowej.

Są też i słabości – deficyty i bariery, które powodują, że możemy nie umieć lub nie móc skorzystać z atutów, którymi dysponujemy. Nie jesteśmy ludźmi zbyt przedsiębiorczymi, przynajmniej w sformalizowany sposób. Nie lubimy podejmować ryzyka. Znacząca część rodzin żyje w ubóstwie. Wielu mieszkańców jest wciąż słabo wykształconych, a posiadane umiejętności i kwalifikacje są często nieprzydatne na szybko zmieniającym się rynku pracy.

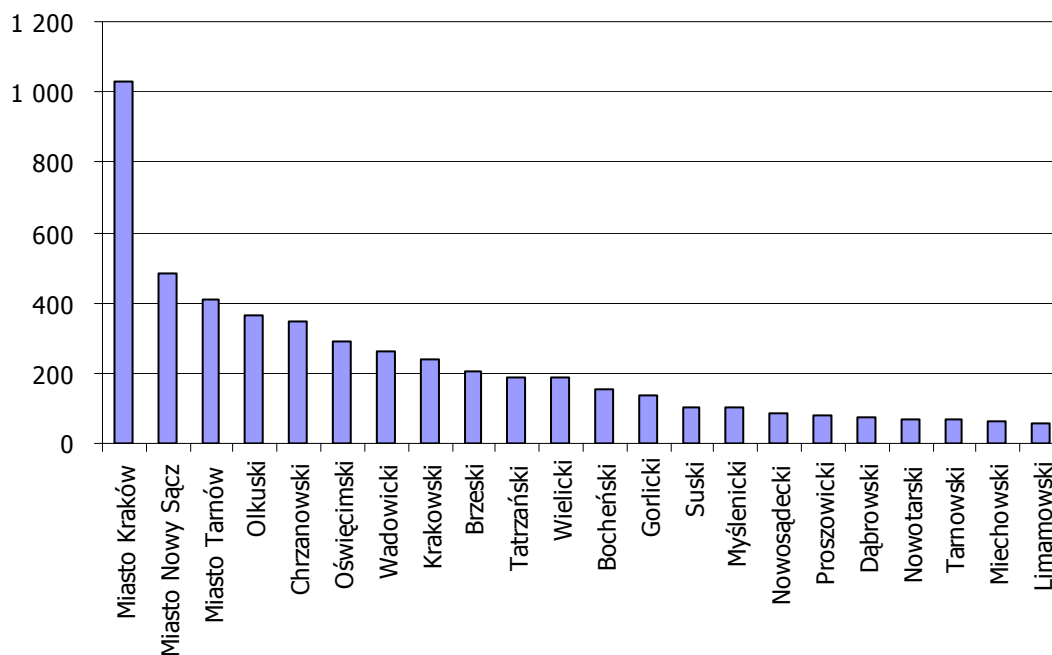
Małopolskie firmy są w większości wciąż kapitałowo i instytucjonalnie słabe i – z nielicznymi wyjątkami – rzadko konkurują w skali globalnej. Nie mamy w województwie znanych światowych marek. Rynek pracy nie jest w stanie zagospodarować najlepiej wykształconych młodych ludzi. Wynagrodzenia są stosunkowo niskie, również za niski jest poziom inwestycji, w tym inwestycji zagranicznych.

Po względem specyfiki wewnątrzregionalnej Małopolska charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem zarówno pod względem poziomu rozwoju społeczno – gospodarczego, jak i charakterystyki środowiska przyrodniczego. Cechy te wpłynęły w znacznym stopniu na wykształcenie się specyficznych obszarów o różnym poziomie i potencjale rozwoju gospodarczego.

Wykres 7. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

Wykres 8. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM)

Na tle województwa wyróżnia się przede wszystkim Kraków z jego rozwiniętymi funkcjami metropolitalnymi. Miasto stanowi centrum gospodarcze, ośrodek życia kulturalnego i akademickiego. Bezpośrednio Kraków oddziałuje na sąsiadujące z nim obszary podmiejskie.

Południe Małopolski to obszar o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz rozwiniętej bazie turystycznej. Region ten nastawiony jest przede wszystkim na obsługę

ruchu turystycznego i lecznictwa uzdrowiskowego. W ostatnich latach na tym obszarze daje się zauważyć również znaczny rozwój szkolnictwa wyższego.

Zachodnią część województwa wyróżnia na tle innych obszarów zlokalizowanie na jej terenie dużych zakładów przemysłowych, w znacznej mierze należących do przemysłów tradycyjnych, podlegających głębokiej restrukturyzacji. Jednak w południowej części tego obszaru skoncentrowana jest równocześnie znaczna ilość dobrze rozwijających się małych i średnich przedsiębiorstw.

Tereny na północy województwa mają charakter rolniczy. Gospodarstwa zlokalizowane na tym obszarze wyróżniają się w porównaniu z resztą województwa dużym arealem. Jest to jednak najsłabiej rozwinięty gospodarczo obszar województwa.

W południowo – wschodniej części Małopolski dominują powiaty o charakterze rolniczym, w tym z przeważającym udziałem rolnictwa górskiego i sadownictwa. Są to jednak gospodarstwa o małym areale.

Tak duże zróżnicowanie wewnątrzregionalne pociąga za sobą znaczne bariery ograniczające trwały rozwój regionalny Małopolski. Niewątpliwie do takich barier należą: rozproszone osadnictwo, wysokie, ukryte bezrobocie agrarne, słabe wyposażenie infrastruktury turystycznej, braki w infrastrukturze komunikacyjnej i infrastrukturze ochrony środowiska.

Znacznemu zróżnicowaniu gospodarczemu towarzyszy również duże zróżnicowanie przestrzenne w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców, w szczególności opieki społecznej, ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego.

3. - STRATEGIA „MAŁOPOLSKA 2015”

WIZJA

Rozwój regionalny najogólniej rzecz ujmując można rozumieć jako trwały wzrost poziomu życia mieszkańców i potencjału gospodarczego w skali dużej jednostki terytorialnej.

Misją samorządu województwa, sensem jego istnienia i aktywności, jest tworzenie warunków dla jak najpełniejszego rozwoju regionalnego – rozwoju regionalnej wspólnoty.

Proces ten odbywa się dzięki wzajemnemu oddziaływaniu i wykorzystaniu różnorodnych czynników rozwoju – źródeł zmian, które próbuje się powiązać z prawdopodobnymi, możliwymi do zaobserwowania efektami w sferze społeczno – gospodarczej, przestrzennej, ekologicznej, kulturowej itp.

Sposób wyjaśnienia, jak ten proces przebiega – jaki jest mechanizm rozwoju regionalnego – zależy od przyjętej koncepcji rozwoju regionalnego i może się różnić w zależności od prezentowanych założeń programowych i ideowych. W każdym jednak przypadku kluczowe znaczenie dla strategii rozwoju regionalnego ma:

- a/ zidentyfikowanie najważniejszych mechanizmów rozwoju obserwowanych w porównywalnym czasie i przestrzeni,
- b/ zidentyfikowanie charakterystycznych dla regionu czynników rozwoju, szczególnie tych, które wynikają z własnych mocnych stron, własnego potencjału wyróżniającego region na tle innych,
- c/ uzgodnienie wspólnego poglądu na temat tego, co stanowi podstawę ideową i programową wyboru strategii postępowania i ukształtowania późniejszych programów realizacyjnych.

W pierwszej, przyjętej zaledwie w trzecim roku istnienia i działania samorządu województwa strategii rozwoju Małopolski – w *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2000 – 2006* zapisaliśmy, że:

„Strategię rozwoju Małopolski piszemy z poczuciem odpowiedzialności za nas i nasze dzieci. Na fundamentalne pytanie o wizję jutrzejszego świata odpowiadamy: chcemy, aby Małopolska była regionem szans. W zmieniającym się świecie pragniemy zachować własną odrębność i dziedzictwo, ale – jednocześnie – jak najlepiej przystosować się do gwałtownie następujących zmian w otoczeniu. Chcemy być świadomymi współtwórcami i uczestnikami rozwoju, pełnoprawnymi obywatelami nowoczesnego świata, którego częścią jest nowoczesna Małopolska.

Siła Małopolski to Małopolanie – ponad trzy miliony obywateli. Jakość i poziom ich życia jest nadrzędnym przesłaniem strategii rozwoju regionu. Przyszłość Małopolski zależy i zależy będzie od ich inicjatywy, aktywności, kwalifikacji i zaradności, a rolą samorządu regionalnego jest przygotować im pole do działania i realizowania swoich marzeń, ambicji i zamierzeń, stworzyć warunki do rozwoju nowoczesnej gospodarki.

Chcemy, by nasze dzieci żyły w otoczeniu, które zachęci je do wszechstronnego rozwoju w miejscu urodzenia, w otoczeniu pięknym i zdrowym, używanym a nie eksploatowanym. Za kilka, kilkanaście lat chcemy żyć w regionie, w którym zapewne wiele jeszcze pozostanie do zrobienia, ale który da nam poczucie bezpieczeństwa i stabilności, oparte na fundamencie

zrównoważonej regionalnej gospodarki i poszanowania wartości duchowego i materialnego dziedzictwa.”

Dzisiaj, formułując strategię rozwoju województwa na kolejne lata – w perspektywie do 2015 roku – uznajemy i potwierdzamy ten kierunek rozwoju Małopolski. Wizja rozwoju województwa pozostaje bez zmian. Chcemy, aby Małopolska była

**- regionem szans
wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki,
silnym aktywnością swych mieszkańców,
czerpiącym z dziedzictwa przeszłości
i zachowującym tożsamość w integrującej się Europie.**

Uznajemy i deklarujemy, że misją samorządu województwa małopolskiego jest stworzenie warunków dla realizacji tej nakreślonej w 2000 roku wizji województwa jako regionu szans – szans wykorzystywanych, a nie marnowanych.

W dzisiejszej szybko zmieniającej się rzeczywistości oznacza to w istocie odpowiedzialność za budowanie w regionie gotowości do zmian oraz umiejętności ich wykorzystywania.

Jesteśmy dzisiaj bogatsi o doświadczenie kolejnych pięciu lat regionalnej samorządności, które m.in. uczy, że **rozwój regionalny jest efektem zbiorowych wysiłków opartych o indywidualne zdolności**, a samorząd województwa, podobnie jak cały sektor publiczny, ma znaczące, ale jednak ograniczone możliwości wpływania na jego przebieg.

Możemy bardzo wiele zrobić, aby **stworzyć warunki** dla wszechstronnego, zróżnicowanego i zaspokajającego aspiracje mieszkańców rozwoju regionu, ale w ostatecznym rozrachunku kierunek, skala i siła tego rozwoju zależą będzie od inicjatywy, zaangażowania oraz osobistych zdolności i umiejętności poszczególnych uczestników tego procesu.

Stąd nadrzędną ideą strategii postępowania w perspektywie lat 2007 – 2013 jest **stworzenie warunków do wielowymiarowego indywidualnego rozwoju w zgodzie z dobrem wspólnym**, a najważniejszą kategorią strategii jest **człowiek w regionalnej przestrzeni i wspólnocie oraz rodzina, gwarantująca ciągłość pokoleń i kształtująca właściwe relacje międzyludzkie**.

Równocześnie jesteśmy bogatsi o trudne światowe doświadczenia pierwszych lat XXI wieku. Zmienił się zewnętrzny kontekst działania samorządu województwa – wraz z całym krajem staliśmy się członkami Unii Europejskiej. Wraz z ponad 200 innymi regionami europejskimi jesteśmy pełnoprawnymi członkami globalnej społeczności coraz mocniej konkurujących ze sobą regionów. W warunkach postępującej globalizacji, niezwykle szybkich zmian technologicznych, gospodarczych i społecznych, w warunkach zmniejszającego się bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i ekonomicznego musimy się pogodzić z nieuchronnym i dogłębnym wpływem tego niezależnego od nas kontekstu na procesy rozwoju regionalnego Małopolski.

Możemy bardzo wiele zrobić, aby stworzyć warunki dla jak najlepszego wykorzystania tych zmian dla rozwoju województwa, **warunki dla możliwie najpełniejszego odnalezienia się naszych mieszkańców, przedsiębiorstw i organizacji w globalnej konkurencji**. Jako, że – chociaż nie wszystkie jej przejawy akceptujemy – nie jesteśmy w stanie się jej oprzeć. Stąd kluczowe znaczenie elastycznego, mądrego rozwijania infrastruktury dla

rozwoju gospodarczego i społecznego w województwie. Stąd też istotna rola przypisywana jakości publicznych instytucji.

Jesteśmy też dzisiaj bogatsi o świadomość i wyjątkowe doświadczenie innego rodzaju. Małopolska jest jedynym spośród regionów, który został wzbogacony i jednocześnie niesie duchowe i materialne dziedzictwo żyjącego tutaj przez wiele lat Karola Wojtyły, późniejszego papieża Jana Pawła II. Mamy powinność **stworzyć warunki dla zachowania i rozwijania jego dziedzictwa** – dla nas samych, jak i całej światowej społeczności ludzi poszukujących duchowego spokoju i rozwoju.

Przedstawiona na kolejnych stronach wizja rozwoju Małopolski w perspektywie najbliższych 10 lat ukształtowana została jako efekt wielomiesięcznych, wielostronnych i angażujących różnorodnych podmiotów dyskusji, prac programowych, warsztatów i konsultacji. Jej udana realizacja wymagała będzie jeszcze szerszego i pogłębionego współdziałania podmiotów z różnych środowisk i przedstawicieli różnych sektorów – w duchu partnerstwa i z odwagą wspólnego podejmowania i zarządzania złożonymi przedsięwzięciami budującymi dobrobyt Małopolski.

WYZWANIA DLA MAŁOPOLSKI

W dzisiejszej dynamicznej rzeczywistości świata przemysłowego publiczna polityka rozwoju jest w równej mierze odpowiedzią na zjawiska zdiagnozowane w regionie na dziś, jak i próbą ustosunkowania się do zachodzących i przewidywanych procesów – widocznych wewnętrznych i zewnętrznych tendencji i prognozowanych zmian.

Z jednej strony to, co dzieje się w naszym życiu prywatnym, rodzinnym, w naszej firmie, pobliskim urzędzie, czy regionie, w którym mieszkamy, pozostaje pod ogromnym wpływem zjawisk zachodzących gdzie indziej, niejednokrotnie w zupełnie innych częściach Europy czy świata.

Zmieniają się wzorce rozwoju społecznego i gospodarczego. Siłą napędową rozwoju w świecie wysokorozwiniętym staje się w coraz większym stopniu **informacja i wiedza, szczególnie nowa wiedza, nowe idee i nowe pomysły na ich praktyczne zastosowanie**. Coraz częściej mówi się nie tylko o materialnych, ale i niematerialnych podstawach wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego.

O atrakcyjności regionów jako miejsca zamieszkania, pracy i prowadzenia działalności gospodarczej nie decyduje dzisiaj już jedynie ich **kapitał fizyczny** – tradycyjne wyposażenie w infrastrukturę czy bogactwo zasobów naturalnych, ale w co najmniej równym stopniu **kapitał ludzki** – aktywność, poziom wykształcenia, talenty, innowacyjność i umiejętność współpracy mieszkańców oraz **kapitał symboliczny** – poczucie tożsamości i związku z danym miejscem, a jednocześnie jego korzystny (lub nie) wizerunek.

Z drugiej strony w efekcie **globalizacji** i postępującej liberalizacji handlu niezwykle rozszerza się pole konkurowania regionów między sobą. Czy chcemy czy nie konkurujemy z innymi regionami na rynku krajowym, europejskim i globalnym: jako najbliższe środowisko działania dla miejscowych przedsiębiorstw, jako potencjalna lokalizacja dla ich nowych inwestycji, jako lokalizacja dla inwestorów z zewnątrz, wreszcie – jako przestrzeń dla potencjalnych odwiedzających (turystów) oraz najbardziej utalentowanych, wykształconych i

przedsiębiorczych mieszkańców, którzy budują podstawy materialnego bogactwa całej społeczności regionu.

Jednym ze zjawisk towarzyszących temu procesowi jest pogłębianie się nierówności – rosnący rozdzźwięk pomiędzy krajami i regionami wysoko rozwiniętymi a rozwijającymi się, pomiędzy metropoliami i peryferiami, pomiędzy ośrodkami rozwoju i „resztą świata”. Idzie za tym koncentracja siły gospodarczej, kapitału, potencjału innowacyjnego i w konsekwencji bogactwa, standardów cywilizacyjnych i siły kulturotwórczej w niewielu wybranych obszarach, szczególnie w miastach – metropoliach o międzynarodowym znaczeniu.

Równocześnie konkurencja rośnie w liczbie – rozszerza się grono tych krajów i regionów, które skutecznie konkurują na rynkach światowych, są liderami innowacji: tworzą nowe idee i technologie, a tym samym nadają ton kierunkom rozwoju technologicznego i społeczno – gospodarczego.

Polska jako kraj i Małopolska jako region do tego grona niestety wciąż jeszcze nie należą.

Można obrazowo powiedzieć, że nasze województwo startuje w tej grze z pozycji w środku tabeli, z widokami zarówno na sukces, jak i stagnację, a wynik w znacznej części zależy będzie od mądrości i dojrzałości jej liderów oraz konsekwencji i powodzenia w realizacji przyjętej strategii postępowania.

Dodatkowo połowa 2005 r. przyniosła zupełnie nowe w XXI wieku zagrożenie bezpieczeństwa energetycznego. Coraz bardziej możliwy jest drastyczny wzrost cen i zmniejszenie dostępności tradycyjnych źródeł energii – takich jak ropa naftowa i gaz ziemny. Jeśli tak się stanie i w konsekwencji znacząco wzrosną np. koszty transportu towarów i ludzi – może to mieć ogromny wpływ na zmianę wzorców rozwoju całego świata wysoko rozwiniętego, w tym i Małopolski.

Unia Europejska jest w tej chwili w sytuacji wielkiego skoku w nieznaną: przeżywa szok rozszerzenia po przyjęciu 10 nowych krajów środkowoeuropejskich, a jednocześnie wchodzi na ścieżkę nieuniknionych zmian w swojej tradycyjnej doktrynie społecznej i gospodarczej, bez czego nie jest w stanie skutecznie konkurować na rynkach światowych.

Przed całą Unią (UE-25) stoją cztery główne wyzwania:

- rozszerzenie Unii do 25 państw powoduje około dwukrotne zwiększenie wewnętrznych nierówności w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego, przy jednoczesnym geograficznym przesunięciu koncentracji obszarów problemowych z południa na wschód,
- cała Unia zmuszona jest przyspieszyć restrukturyzację i poprawić konkurencyjność swojej gospodarki w odpowiedzi na globalizację, rosnącą swobodę obrotu handlowego, rewolucję technologiczną, rozwój gospodarki i społeczeństwa opartego na wiedzy, starzenie się ludności i rosnącą imigrację,
- społeczeństwo Unii, szczególnie jej „starej” części, drastycznie się starzeje,
- skutkiem słabego wzrostu gospodarczego w ostatnich latach jest ponowny wzrost bezrobocia w wielu częściach Unii, z towarzyszącymi problemami społecznymi.

Na ten obraz nakładają się dodatkowo specyficzne problemy i deficyty rozwojowe charakterystyczne dla grupy nowych członków UE tj. państw akcesyjnych (N10), takie jak:

- słabe połączenia komunikacyjno – transportowe, które w skali lokalnej są m.in. barierą mobilności zasobów pracy, a w szerszej skali utrudniają rozwijanie wymiany handlowej i innych powiązań gospodarczych,
- zbyt skoncentrowany dotychczasowy model wzrostu, ze stosunkowo niskim poziomem urbanizacji i brakiem miast atrakcyjnych dla inwestorów, które mogłyby pełnić rolę ośrodków wzrostu (pozastołecznych w przypadku dużych miast i pozametropolitalnych w przypadku miast małych i średnich),
- degradacja rozległych obszarów, będąca dziedzictwem ignorowania ochrony środowiska w działalności przemysłowej,

- zagrożenie dalszą degradacją przestrzeni w związku z koniecznym rozwojem powiązań komunikacyjno – transportowych,
- niedostosowanie systemów edukacji i szkoleń do potrzeb rynkowych i słabość kształcenia ustawicznego,
- słaby potencjał rodzimych firm, szczególnie niewielkie rozmiary firm usługowych oraz braki w usługach otoczenia biznesu,
- brak rodzimego kapitału,
- niewielki potencjał innowacyjny i niskie wydatki na badania i rozwój.

W konsekwencji polityka rozwoju w Europie zmienia się. Można się spodziewać, że proces ten na nowo ukształtuje przestrzeń polityczną, gospodarczą, społeczną i kulturową Europy w XXI wieku. Jako duży, liczący ponad 3 miliony ludności region europejski, Małopolska chce być widoczną jej częścią, jednym z wielu, ale jednak obecnych, aktywnych aktorów.

Polska także stoi w obliczu konieczności dokonania głębokich zmian w różnych wymiarach życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Jedną z nich jest dalsza regionalizacja. Spodziewamy się, że nadchodzące lata będą nowym etapem decentralizacji kraju i przełamania dualizmu władzy na poziomie regionalnym. Spodziewamy się, że właśnie w tym okresie władze samorządowe w województwie uzyskają faktyczną programową i finansową autonomię, faktyczną decyzyjność w kształtowaniu i realizacji polityki rozwoju w odniesieniu do województwa.

Na tle zarysowanych zjawisk i procesów zachodzących w otoczeniu katalog najważniejszych wyzwań, które stoją przed Małopolską w perspektywie najbliższych lat jest szeroki i obejmuje:

- **Wyzwanie kompetencyjne** – jak odnaleźć się jako partner i prawdziwy uczestnik w światowym wyścigu umiejętności i kwalifikacji, jak wspierać twórcze postawy – kreatywność, przedsiębiorczość, innowacyjność?
- **Wyzwanie technologiczne** – jak dorównać regionom najwyżej rozwiniętym pod względem poziomu i postępu technologicznego, jak najtrafniej wspierać i rozwijać możliwości człowieka, jako twórcy i użytkownika technologii?
- **Wyzwanie cywilizacyjne** – jak zapewnić, aby standardy usług publicznych i poziom życia mieszkańców były na możliwie wyrównanym, dobrym poziomie, a jakość życia odpowiadała aspiracjom?
- **Wyzwanie środowiskowe** – jak w sytuacji silnej presji rozwojowej i aspiracji gospodarczych zapewnić trwałość środowiska i wysoką jakość przestrzeni?
- **Wyzwanie symboliczne** – jak budować nowoczesny, przemawiający do świata wysokorozwiniętego wizerunek regionu i jednocześnie zachować i pielęgnować unikalną, własną tożsamość?
- **Wyzwanie polityczne** – jak zapewnić wysoką jakość i autonomię regionalnej polityki rozwoju, która pozwoli na realizację przyjętej strategii, jak włączyć w nią jak najlepiej partnerów społecznych, społeczeństwo obywatelskie?

PODSTAWOWE ZASADY I ZAŁOŻENIA STRATEGII

Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2013 opiera się na kilku zasadach i założeniach, kształtujących jej ramy programowe, a jednocześnie organizujących przyszłą realizację.

Potwierdzając ustalenia podjęte przez Sejmik Województwa Małopolskiego w lipcu 2004 r. w uchwale w sprawie określenia harmonogramu, zasad i trybu opracowania strategii zakłada się, że w całym cyklu życia strategii, a więc na etapie jej planowania, realizacji, monitorowania i oceny należy kierować się czterema zasadami:

I. **Zasadą partnerstwa** – przy czym partnerstwo rozumiemy jako sposób postępowania w cyklu polityki regionalnej polegający na otwartej i aktywnej współpracy równoprawnie traktowanych podmiotów z różnych sektorów, w oparciu o ustalone formy i mechanizmy postępowania. Rzeczywiste partnerstwo angażuje zarówno podmioty z sektora publicznego, rynkowego i obywatelskiego, jak i odnosi się do relacji pomiędzy podmiotami różnych szczebli i rodzajów władzy politycznej i administracji. W praktyce pełne, rzeczywiste partnerstwo powinno mieć charakter zintegrowany i łączyć oba te wymiary, organizując współpracę różnorodnych partnerów z Małopolski wokół kluczowego zagadnienia, jakim jest osiągnięcie celów strategii rozwoju województwa.

II. **Zasadą zarządzania strategicznego rozwojem województwa** – co rozumiemy jako sposób skutecznego radzenia sobie ze zmianami, w oparciu o efektywne wykorzystanie własnego potencjału oraz możliwości – i w sposób zmierzający do zrealizowania misji i celów strategii w warunkach spodziewanych zmian.

III. **Zasadą autonomii programowej małopolskiej strategii rozwoju regionalnego**, przy zachowaniu zgodności z krajową polityką rozwoju społeczno – gospodarczego i polityką spójności Unii Europejskiej – przez co rozumiemy niezależne formułowanie celów rozwoju istotnych dla społeczności Małopolski oraz aktywność i inicjatywę w tworzeniu mechanizmów ich realizacji, w tym z wykorzystaniem możliwości istniejących w ramach krajowej i unijnej polityki rozwoju.

IV. **Zasadą rozwoju zrównoważonego w wymiarze społecznym, przestrzennym i środowiskowym** – przez co rozumiemy możliwie niekonfliktowe i solidarne kształtowanie procesów rozwojowych w województwie, w taki sposób, w którym rozwój dziś nie odbywa się kosztem możliwości rozwojowych jutro, rozwój jednej części województwa nie odbywa się kosztem możliwości rozwojowych innego obszaru, podniesienie poziomu życia jednej grupy społecznej nie odbywa się kosztem poziomu życia innej grupy, a także zachowanie uwarunkowań i potrzeb ochrony środowiska tak, aby poprawa sytuacji pod jednym względem nie powodowała jednocześnie degradacji w innym miejscu.

Ponadto zwracamy uwagę, że przyjęta strategia postępowania jest i powinna być traktowana na każdym etapie – planowania, realizacji, monitorowania i oceny – jako:

- strategia, która ma skutecznie doprowadzić do pozytywnych zmian – co w konsekwencji wymaga **koncentrowania zasobów** na ograniczonej liczbie wybranych priorytetów, zarówno programowych, gospodarczych, społecznych, jak i obszarowych,
- strategia, która skupia się na wywołaniu korzystnych efektów przede wszystkim **dla rozwoju regionalnego**, i która jednocześnie jest narzędziem zarządzania polityką rozwoju na poziomie województwa – co w konsekwencji wymaga z jednej strony koncentrowania się na tworzeniu wartości dodanej na poziomie regionalnym, a nie

traktowania strategii województwa jako źródła finansowania lokalnych strategii rozwoju, z drugiej strony wymaga większej aktywności własnej samorządu województwa w inicjowaniu przedsięwzięć prorozwojowych,

- strategia całościowa, odnoszącą się do działania na rzecz „pożądanego kierunku rozwoju regionu w ogóle”, bez ograniczania zakresu rozstrzygnięć wyłącznie do obecnych kompetencji władz województwa – zakres tych kompetencji może się kształtować jeszcze przez wiele lat, a wyzwania, przed którymi stoi region są od nich niezależne – **kompetencje są zmienne, ale wyzwania stałe,**
- strategia, która jest narzędziem koordynacji wysiłków prorozwojowych różnych partnerów – która mobilizuje i organizuje współpracę różnych podmiotów, jest narzędziem partnerskiej polityki rozwoju, na którą składa się zarówno **budowanie więzi, jak i koordynacja celów,**
- strategia, która jest nadrzędnym dokumentem określającym politykę rozwoju województwa i **stanowi punkt wyjścia do przygotowania bardziej szczegółowych planów, programów, strategii dziedzinowych i projektów,** za pomocą których strategia będzie realizowana.

SPOSÓB POSTĘPOWANIA

ODWAŻNA STRATEGIA

Zwykliśmy myśleć o sobie w Małopolsce w dobry sposób. Mamy wyraźne poczucie własnej wartości i odrębności, kulturowej i intelektualnej siły, życiowej zaradności i przedsiębiorczości, a jednocześnie przywiązania do tradycji i dziedzictwa – czy to w skali regionu, czy w skali wielu małych ojczyzn, które się nań składają.

Mamy wysokie aspiracje. Chcemy żyć na dobrym europejskim poziomie. Nie chcemy być regionem jednym z wielu – z racji geopolitycznych zaszczości skazanym na wieczną pogoń za liderami, którzy decydują o kierunkach zmian. Chcemy by Kraków wyrastał na prawdziwie europejską metropolię, nasze przedsiębiorstwa i gospodarstwa konkurowały z powodzeniem w skali międzynarodowej, nasze uczelnie były prawdziwie europejskimi uniwersytetami, nasze dzieci były pełnoprawnymi Europejczykami, a nasze rodziny żyły godnie. Chcemy umacniać się w roli liczącego się partnera dla sąsiadujących regionów – zarówno po polskiej, jak i po słowackiej stronie granicy.

Tak ambitne zamierzenia, aby były realne, wymagają **odważnej strategii postępowania i konsekwencji w jej realizacji**. W przeciwnym razie tracić będziemy nasze szanse. W dzisiejszym świecie globalnego konkurowania liderów i talentów, pracowników i przedsiębiorstw, regionów i krajów, zachowawcza strategia małych kroków i drobnych zmian nie wystarczy. Potrzeba wyraźnej strategii, która zmobilizuje społeczność regionalną do stawienia czoła wyzwaniom dnia dzisiejszego i jutra oraz zmobilizuje nas wszystkich do **jakościowych zmian**.

Dzisiaj nie jesteśmy, ani regionem na tyle wewnętrznie ubogim i zacofanym, aby ograniczyć się do tradycyjnej polityki rozwoju koncentrującej się na inwestycjach, ani regionem na tyle nowoczesnym i innowacyjnym, aby pozwolić sobie na politykę rozwoju opartą wyłącznie na technologiach, innowacjach i wiedzy.

Jedyny rozsądny wybór, jakiego możemy dokonać, to próba połączenia kierunków i instrumentów tradycyjnej prospójnościowej polityki inwestycyjnej i społecznej z nowoczesną, proinnowacyjną polityką właściwą już dla gospodarek regionalnych ery przemysłowej. Strategia „Małopolska 2015” stara się być wyrazem takiego właśnie podejścia.

TRZY POLA AKTYWNOŚCI

Mając na uwadze dzisiejszą i przewidywaną pozycję rozwojową województwa, uwarunkowania zewnętrzne, dotychczasowe doświadczenia oraz przyjęte założenia wyjściowe zakładamy, że strategia rozwoju województwa w latach 2007-2013 koncentrować się będzie na **TRZECH POLACH AKTYWNOŚCI**:

- I – Konkurencyjność gospodarcza,**
- II – Rozwój społeczny i jakość życia,**
- III – Potencjał instytucjonalny,**

dla których wytyczone są odpowiednio **TRZY CELE STRATEGICZNE** strategii „Małopolska 2015”:

CEL STRATEGICZNY I: WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTWA – która określi atrakcyjność i pozycję regionu jako miejsca aktywności gospodarczej, co jest fundamentem ekonomicznym pomyślności i standardu życia mieszkańców województwa.

CEL STRATEGICZNY II: STWORZENIE WARUNKÓW DLA WSZECHESTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA – co decyduje o atrakcyjności i spójności regionu jako bezpiecznego i przyjaznego miejsca zamieszkania oraz pobytu, a w konsekwencji o jego konkurencyjności jako wszechstronnego środowiska życia.

CEL STRATEGICZNY III: WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO WOJEWÓDZTWA, co jest niezbędnym narzędziem realizacji pozostałych zmian.

Cele strategiczne są rozumiane jako ogólny opis pożądanego kierunku zmian rzeczywistości regionalnej i pozycji regionu w przyszłości – w długoterminowym horyzoncie czasowym. Innymi słowy w sposób najbardziej ogólny mówią o tym, co i jak chcemy osiągnąć w perspektywie oddziaływania strategii.

STRUKTURA STRATEGII

Każde z trzech pól działania (A,B,C) obejmuje wyodrębnione OBSZARY POLITYKI ROZWOJU - obszary aktywności, w których samorząd województwa prowadzi określoną dla danego zagadnienia politykę.

Dla każdego z obszarów polityki sformułowane są CELE POŚREDNIE, których osiągnięciu podporządkowane są działania planowane w ramach danego obszaru, a które z kolei warunkują osiągnięcie celów strategicznych.

Strategia realizowana jest w ramach dziewięciu obszarów polityki rozwoju województwa (I-IX). Zakres tematyczny i układ pól oraz obszarów został przedstawiony poniżej:

Tabela 2. Zakres tematyczny strategii.

<i>POLA strategii</i>	OBSZARY polityki rozwoju
<i>KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA (A)</i>	I Społeczeństwo wiedzy i aktywności
	II Gospodarka regionalnej szansy
	III Infrastruktura dla rozwoju regionalnego
	IV Krakowski Obszar Metropolitalny
<i>ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA (B)</i>	V Spójność wewnątrzregionalna
	VI Ochrona środowiska
	VII Dziedzictwo i przestrzeń regionalna
<i>POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY (C)</i>	VIII Współpraca terytorialna
	IX Nowoczesne zarządzanie publiczne

W ramach poszczególnych obszarów polityki rozwoju w dokumencie strategii wskazujemy konkretne kierunki, w których realizowane będą kluczowe, najważniejsze dla osiągnięcia celów strategii działania i w których koncentrować się będzie aktywność merytoryczna i finansowa samorządu województwa.

Kierunki polityki rozwoju rozumiane są tu jako założenia, wskazówki działania w danej dziedzinie wyznaczające ramy, wewnątrz których powinny być ustalane cele szczegółowe interwencji i realizowane programowanie działań, ukierunkowane na osiągnięcie konkretnych rezultatów. W konsekwencji należy przyjąć, że podstawowym narzędziem realizacji ustalonych kierunków polityki będą konkretne strategie sektorowe⁸ oraz programy wojewódzkie. Ich katalog jest otwarty – strategia rozwoju województwa wskazuje założenia programów w około 40 najważniejszych dziedzinach – niemniej lista ta może ulec wzbogaceniu w trybie aktualizacji strategii.

Podsumowując: planowana strategia postępowania uporządkowana jest w strukturę obejmującą trzy poziomy:

- ❖ CELE STRATEGICZNE sformułowane w trzech POLACH strategii (A, B, C);
- ❖ CELE POŚREDNIE odnoszące się do OBSZARÓW polityki rozwoju (I-IX);
- ❖ KIERUNKI polityki rozwoju w kluczowych dziedzinach (I.1 – IX.5), w których sformułowane są założenia do programów wojewódzkich i strategii dziedzinowych.

---

⁸ Zgodnie z wymogami ustawowymi nałożonymi na samorząd województwa

Rysunek 2. Schemat strategii.

WIZJA 2015		MAŁOPOLSKA - REGIONEM SZANS, WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU LUDZI I NOWOCZESNEJ GOSPODARKI, SILNYM AKTYWNOŚCIĄ SWYCH MIESZKAŃCÓW, CZERPIĄCYM Z DZIEDZICTWA PRZESZŁOŚCI I ZACHOWUJĄCYM TOŻSAMOŚĆ W INTEGROUJĄCEJ SIĘ EUROPIE											
POLE strategii	A.- KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA				B.- ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA			C.- POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY					
Cel strategiczny	Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej województwa				Stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju społecznego i wysokiej jakości życia			Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego					
OBSZAR polityki rozwoju	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX				
	Spółeczeństwo wiedzy i aktywności	Gospodarka regionalnej szansy	Infrastruktura dla rozwoju regionalnego	Krakowski Obszar Metropolitalny	Spójność wewnątrz-regionalna	Ochrona środowiska	Dziedzictwo i przestrzeń regionalna	Współpraca terytorialna	Nowoczesne zarządzanie publiczne				
Cel pośredni	Lepiej wykształceni, twórczy i przedsiębiorczy mieszkańcy	Konkurencyjna, otwarta i innowacyjna gospodarka	Nowoczesna i sprawna, sprzyjająca rozwojowi społ.- gosp. infrastruktura	Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jako europolii	Spójny wewnętrznie, bezpieczny, zapewniający równe szanse i możliwości rozwoju region	Wysoka jakość życia w czystym i bezpiecznym środowisku przyrodniczym	Wysoka jakość środowiska przyrodniczo-kulturowego i przestrzeni regionalnej	Silna pozycja Małopolski na arenie krajowej i międzynarodowej	Inspirująca, przejrzysta i wspierająca rozwój administracja publiczna				

MIARA SUKCESU STRATEGII

Celom strategii towarzyszą na każdym poziomie określone z góry miary sukcesu – w postaci wymiernych wskaźników osiągnięć. Zakładamy, że miarą sukcesu w realizacji strategii będzie stopień, w jakim uda się wywołać korzystne zmiany w tych właśnie, mierzalnych parametrach. I tak:

- ❑ za miarę sukcesu na poziomie celów strategicznych – w odniesieniu do trzech pól realizacji strategii – przyjmujemy wskaźniki szerokiego, globalnego oddziaływania, w sposób generalny wskazujące zmiany w profilu społeczno – gospodarczym województwa i jego miejscu wśród regionów polskich i europejskich, do których przyczynić się ma realizacja strategii „Małopolska 2015”;
- ❑ z kolei miarami sukcesu na poziomie celów pośrednich – w odniesieniu do poszczególnych obszarów polityki – są wskaźniki oddziaływania, które opisują wprost oczekiwane długoterminowe, odłożone w czasie i trwałe spodziewane efekty działań województwa;
- ❑ wreszcie dla zachowania wewnętrznej spójności w kształtowanych w oparciu o dokument strategii „Małopolska 2015” kolejnych dokumentach programowych (programy wojewódzkie, strategie dziedzinowe itp.) strategia „Małopolska 2015” określa również proponowane wskaźniki osiągnięć dla głównych kierunków polityki na poziomie realizacyjnym (na poziomie celów bezpośrednich strategii) – które powinny mieć formę wskaźników oczekiwanych rezultatów działań, rozumianych jako bezpośrednie korzyści odniesione z realizacji danego programu lub – innymi słowy – oczekiwane, korzystne zmiany w rzeczywistości, wywołane bezpośrednio dzięki realizacji danej polityki. Dla zachowania elastyczności zakłada się, że w trakcie formułowania ostatecznych wersji programów i strategii realizacyjnych wskaźniki te mogą ulegać modyfikacji, w zależności od aktualnych uwarunkowań zewnętrznych i możliwości realizacyjnych.

Równolegle na poziomie strategicznym obok wskaźników obiektywnych towarzyszącą miarą oceny dokonań będą:

- ❑ wskaźniki opinii – mówiące o opinii publicznej wyrażanej na dany temat przez reprezentatywnych przedstawicieli mieszkańców oraz węższych grup społecznych będących odbiorcami poszczególnych części strategii. W tym celu począwszy od 2006 r. – traktowanego jako punkt wyjścia – zamawiane będą regionalne, reprezentatywne badania opinii publicznej na temat zagadnień ujętych w poszczególnych polach oraz obszarach polityki rozwoju strategii „Małopolska 2015”, zaś wyrażone w nich zdanie mieszkańców, inwestorów, przedsiębiorców, partnerów społecznych, osób odwiedzających Małopolskę itp. – będzie istotnym elementem oceny postępów w osiągnięciu celów strategii.

Tabela 3. Miary sukcesu dla celów strategicznych strategii „Małopolska 2015”

Cel strategiczny	WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTWA	STWORZENIE WARUNKÓW DLA WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA	WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO
Miara sukcesu	<p><i>Opinia publiczna:</i></p> <p>Korzystna i poprawiająca się opinia mieszkańców oraz przedsiębiorców i inwestorów</p>	<p><i>Opinia publiczna:</i></p> <p>Korzystna i poprawiająca się opinia mieszkańców oraz turystów (przyjezdnych)</p>	<p><i>Opinia publiczna:</i></p> <p>Korzystna i poprawiająca się opinia mieszkańców oraz partnerów społeczno - gospodarczych i interesantów</p>
	<p><i>Miara statystyczna:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poziomu PKB Małopolski w odniesieniu do średniej dla UE-25 - korzystny na tle średniej dla kraju i pozostałych województw ▪ Wzrost udziału zatrudnionych w sektorze usług - korzystny na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 ▪ Przyrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw - korzystny na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 	<p><i>Miara statystyczna:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Utrzymanie dodatniego salda migracji do województwa - na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 ▪ Malejące zróżnicowanie wewnątrzregionalne w układzie powiatów pod względem: <ul style="list-style-type: none"> > wpływów z tytułu PIT w przeliczeniu na mieszkańca, > stopy bezrobocia, > udziału dzieci w grupie wiekowej od 3 lat uczęszczających do przedszkola, > salda migracji. ▪ Przyrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym ▪ Wzrost udziału środków budżetowych samorządów przeznaczanych na edukację i kulturę - korzystne na tle średniej dla kraju oraz pozostałych województw 	<p><i>Miara statystyczna:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych - korzystny na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 ▪ Wzrost stopnia rozwoju e-usług publicznych - korzystny na tle średniej dla kraju, pozostałych województw oraz średniej dla UE-25 ▪ Rosnący udział środków finansowych przyciągniętych do województwa przez JST na realizację strategii „Małopolska 2015” z zewnętrznych źródeł finansowania poza RPO - korzystny na tle pozostałych województw

Tabela 4. Wartości bazowe i docelowe wskaźników osiągnięć ustalonych dla celu strategicznego w Polu A strategii „Małopolska 2015”

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (wyjściowa)	Źródło informacji	Wartość docelowa 2015
POLE A – KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA			
CEL STRATEGICZNY: WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTWA			
Opinia mieszkańców, przedsiębiorców i inwestorów	do ustalenia	Badania opinii mieszkańców województwa oraz grupy przedsiębiorców i inwestorów prowadzone na reprezentatywnej próbie	-
Poziom PKB Małopolski w odniesieniu do średniej dla UE-25	Małopolska – 38,8% (2001 r.) (w 2002 r. 39,5%) Polska – 44,9% (2001 r.) UE-25=100 (2001 r.)	„Trzeci Raport o spójności gospodarczej i społecznej”, Eurostat „News release” 45/2005	Małopolska – 54 %
Udział zatrudnionych w sektorze usług	Małopolska – 49,3% (2002 r.) Polska – 52,0% UE-25 – 65,8 %	„Trzeci Raport o spójności gospodarczej i społecznej”	Małopolska – 65 %
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w Małopolsce w stosunku do średniej krajowej	Małopolska: 89% - 2 171 zł (2004 r.) Polska: 100% - 2 424 zł	„Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej województw”, nr 1/2005	Małopolska – 95 %

Tabela 5. Wartości bazowe i docelowe wskaźników osiągnięć ustalonych dla celu strategicznego w Polu B strategii „Małopolska 2015”

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (wyjściowa)	Źródło informacji	Wartość docelowa 2015
POLE B – ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA			
CEL STRATEGICZNY: STWORZENIE WARUNKÓW DLA WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA			
Opinia mieszkańców i turystów (przyjezdnych)	do ustalenia	Badania opinii mieszkańców województwa oraz grupy przyjezdnych (turystów) krajowych i zagranicznych prowadzone na reprezentatywnej próbie	-
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności (w skali województwa)	Małopolska: 1 (2004 r.), Polska: -0,2	„Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31.12.2004”, GUS	Małopolska: minimum 1
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w Małopolsce w stosunku do średniej krajowej	Małopolska: 94,3% - 641,66 zł (2003 r.) Polska: 100% - 680,5 zł (2003 r.)	„Rocznik województwa 2004”, US w Krakowie; „Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31.12.2004”, GUS	Małopolska – 98 %
Zróżnicowanie wewnątrzregionalne w układzie powiatów pod względem:			
a/ wpływów z tytułu PIT w przeliczeniu na pracującego bez pracujących w rolnictwie	Małopolska: do uzupełnienia Zróżnicowanie: do uzupełnienia	Izba Skarbowa	Zróżnicowanie: 1:2
b/ stopy bezrobocia	Małopolska: 15% (31.XII 2004) Zróżnicowanie: 1:3,9	„Rocznik województwa 2004”, US w Krakowie; „Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31.12.2004”, GUS	Zróżnicowanie: 1:3
c/ dzieci w grupie wiekowej od 3 lat uczęszczających do przedszkola	Małopolska: 381,7 (2003 r., grupa 3-6lat) Zróżnicowanie: do uzupełnienia		Zróżnicowanie: 1:2,5
d/ salda migracji wewnętrznych na 1000 ludności na pobyt stały	Małopolska: 1 (2004 r.) Zróżnicowanie: 1:4,5		Zróżnicowanie: 1:3

Tabela 6. Wartości bazowe i docelowe wskaźników osiągnięć ustalonych dla celu strategicznego w Polu C strategii „Małopolska 2015”

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (wyjściowa)	Źródło informacji	Wartość docelowa 2015
POLE C – POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY			
CEL STRATEGICZNY: WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO			
Opinia mieszkańców oraz interesantów i partnerów społeczno - gospodarczych	do ustalenia	Badania opinii mieszkańców województwa oraz grup partnerów społecznych i interesantów obsługiwanych przez urzędy, prowadzone na reprezentatywnej próbie	-
Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych	Małopolska - 45,91% (do Sejmiku) Polska – b.d. UE – b.d.	Państwowa Komisja Wyborcza	Małopolska – 50%
Udział środków finansowych przyciągniętych do województwa przez JST na realizację strategii „Małopolska 2015” z zewnętrznych źródeł finansowania poza RPO	do ustalenia wg danych dla roku 2005	ankieta	Do ustalenia w raporcie otwarcia strategii
Stopień rozwoju e-usług publicznych	38% (2004)	Coroczne raporty Cap Gemini – „Rozwój eGovernment w Polsce”	75%

SPIS WYKRESÓW, RYSUNKÓW I TABEL

Wykresy

<i>Wykres 1. Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach organizacji pozarządowych.....</i>	<i>13</i>
<i>Wykres 2. Ranking małopolskich spraw w opinii uczestniczących w konsultacjach uczniów szkół ponadgimnazjalnych.....</i>	<i>15</i>
<i>Wykres 3. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa - dane za 2003 r., EU25=100% .....</i>	<i>32</i>
<i>Wykres 4. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)..</i>	<i>32</i>
<i>Wykres 5. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych PIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych województwach w roku 2004 (źródło danych: UMWM)..</i>	<i>33</i>
<i>Wykres 6. Stopa bezrobocia - stan na koniec 08.2005 roku.....</i>	<i>33</i>
<i>Wykres 7. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM).....</i>	<i>35</i>
<i>Wykres 8. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT w przeliczeniu na mieszkańca w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego w roku 2004 (źródło danych: UMWM).....</i>	<i>35</i>

Rysunki

<i>Rysunek 1. Najważniejsze sprawy wskazane w trakcie powiatowych konsultacji strategii.....</i>	<i>9</i>
<i>Rysunek 2. Schemat strategii.....</i>	<i>48</i>

Tabele

<i>Tabela 1. Zestawienie najważniejszych dla rozwoju Małopolski spraw wskazanych podczas warsztatów powiatowych – Małopolska 2015.....</i>	<i>11</i>
<i>Tabela 2. Zakres tematyczny strategii.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabela 3. Miary sukcesu dla celów strategicznych strategii „Małopolska 2015”.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabela 4. Wartości bazowe i docelowe wskaźników osiągnięć ustalonych dla celu strategicznego w Polu A strategii „Małopolska 2015”.....</i>	<i>51</i>
<i>Tabela 5. Wartości bazowe i docelowe wskaźników osiągnięć ustalonych dla celu strategicznego w Polu B strategii „Małopolska 2015”.....</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 6. Wartości bazowe i docelowe wskaźników osiągnięć ustalonych dla celu strategicznego w Polu C strategii „Małopolska 2015”.....</i>	<i>53</i>